

B

342-

343.

יוסף קאניו
כבוד לך
ד' קאניו

Jan. 1546

551

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 342-3.

1. 1126877

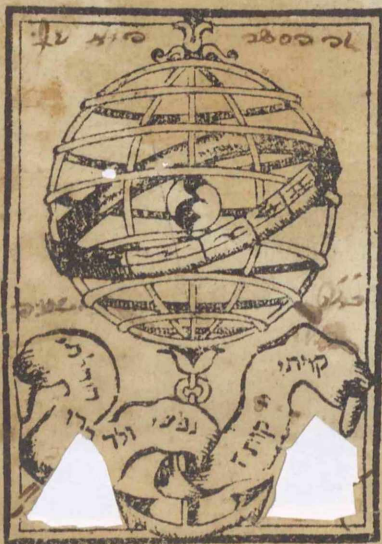
2. 1126876

LIBRARY
DAVID
KONVITARA

10. 342.2

כבוד אלהים לשם
 להחב' הפלוסוף האלהי' יוסף בן כבוד
 החכם החסיד ר' שם טוב בן שם טוב ז"ל

כנשרים ידעו ולא ידעו לבו ולא ידעו:

אמר יעיל כח יחליף יתן יקני

נדפס פה פירדא העיר הגדולה והמפוארה בבית
 כל אברהם בן אבנר יבן שנת ש"ו נדפס

תחלת

דבר יי בהוסע נפש עבדיו מעבה אנבעיתיו ויאמר
י' הן הארס ה'ז אשר ארח לחברה את החיה למינה
ואת הבהמה למינה היה כאחד ממנו לרעת טוב ורע ועתה כי ישלח ידו
לקחת לו למינה חן ושכל טוב בעניניו המדיניים ואכל גם מעץ הדעת
ומזימה בחקירת הדנוסים הגבוהים גם כן ירבה התבודדות ועיון בחייו
העיוניים אחרי בלותו ומלאות לו שבעים שנה לא תהיה לו ערכה וישנוב
העפר אל הארץ כשהיה וכמה יתד' זה אל אדוניו לעלו כפשו אל הארס
אשר נתנה האם בראשי הקדמות למודיות וקצת תולדות מופתיות
יתגשא לאמר אני אמלך בטבעיות ובחלהיות הלכעבור משמני הארץ
תהיה מושבך מה זה מהרת למצוא בסודי הטבע פליאה וכי ארכו לך ימי
החקירה אם נבלו אליך סודי המצויה וכי יקרה קץ צפור לפניך מה
סמו ושם בנו המודיע מהותו כי תרע עליית למרום שכית חיל מוסכלות
עליונות הירדעת באמת מספרים ומי מדר כפעלו ארץ תבניתם או מי
נרר בשלמת סכלו החלק האמתי מחלקי הסותר בתבונתם או מי הוא
זה ואי זה הוא אם תכין את רוח המניע אותם גם לבו לא שכן בליל וברא'
אסמורו ברא' כל חזות דור פליאה בעצם השמוי' הים לו חלק ונחלה ואם
באלה בעלה בפסך התוכל לרעת כל הקורות אונחך בחייתיה למן היום אשר
בית לבך לתענוגות ולחשוב מחשבות כמרצו ויבלת עמד על אמתת צורתך
הרכרית אשר בה תתפאר ותחשוב להשאר דבר אתה עמנו ונסמעה אשר
הקרה יי אלהיך לפניך בה דעת לא יוסכל אפשרות סותרו ומי שלא
יעמוד על מהות הדנוס איך יצייר מציגו ואשר לא יעמוד על עצמו איך
ידע זולתו הגבוה מאתו ומה יקח לך לשאל מה למעלה לעמוד בסוד
קדושים רבה התחלות המודגשים רואי פני המלך יי צבאות לכנח כנחיים
היושבים אחרינו ראשונה במלכות אראלים שרפים ותרשימים מיוס עשות
יי אלהים ארץ ושמים הנהגתם נתנה בידם מי לא יורא מהביט אליהם
ודבר איך להם עם אדם וכי תמלך בכל אות בפסך בחמלת יי אונחך
בידיעת מציאות לבר מקצת כמצאים גבוהים אשר עמדו על זה המופתים
ההכרחיים התפאר בחזיון כי שם נבלו אליך האלהים והיה כאשר יניח
יי אלהיך לך מעמלך בחקירה ישאלך בכך לאמר הגודה לי מה משכרתך
ומה תאמר בפסך בעניניו הדנוסים אשר הטוענות בהם לגדל מעלתם ויקר
תפארת גדולתם את רדפייהם וכסילי יבוסו מאד כי לא השכילו והיה
כי תקראנה מלחמה מלחמת הטענות המקיימות כל אחר מהמחשבות

וקבילות ויסאך לכך לאמר דרוף כי הסב תסיג והזנ תציל אתה מלא
חכמה וכלי יופי אכה תנום לעזרת תועי רוח אסידעו כינה מה יעשה
אחר לא כמעשך וכגזרת חכמתך אס לקצורס ביצירה וקמה קרביס ואס
לסכות הכרחיות אחרות היר יי תקצר משויעכמעט או כרב לזו אלהינו

הרחמים והסליחות וסתבח הגומל לחיובים טובו
בעל כל אשר גמלנו פניס בפניס דבר יי אס

להני' כפסותינו מרר' סחת: היום הקו' ראינו
כי דבר אלהיס את האר' נחי אחרי מותנו

אחרי נמכר גאולה תהיה לו בזאת
התור' יבא אל המנוח נא הנחלה

יתברך ויתרומ' על כל ברכה
ותהלה: תס וכפלים

סבח לאל כורא עולם

~~_____~~
כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתי

יצרתי אף עשיתי

למה

שהיה כל הנמצא מחדש לו שני מציאות המציאות אשר
לו בעצמו והמציאות המושכל אשר לו בעצמו : והיה
המציאות המושכל סבה למציאותו אשר לו בעצמו על הדך סגרת הכסא
אשר בנפש האומץ סבה למציאותה מחוץ לסכל והיה שלמות העשוי כפי
מה סדרמה ותיחם אל אותו הנימוס המושכל ממנו והיו הנמצאים כלם
מושכלים ומצויידים אל עושיהם יסתבח בצויר אחד פשוט בתכלית
הפסיקות אשר אין הצויר הוא כלת'לו' לברו הוא מבורא בשלמות כל
נמצא ומדרגתו כפי אשר ידמה אלהותו המציאות המושכל המשובח אשר
בעושהו יתברך באופן היותר שלם שאיפשר לפי טבעו ולזה אמר כל הנקרא
בשמי ורצה בזה כל הנקרא בשם אלהות והוא התרמות הנמצא אל המציא
והתיחסו אליו יחם העשוי אל הצורה המושכלת אשר בנפס העושה כמו
שהנקרא בשם זולתו הוא להתיחסות והתרמות באהבה מה בין שניהם וגו'
אמר ולכבודי בראתי : ורצה כי שלמות כל נמצא הוא כפי מה שומצא בו
מדמיון אותו המציאות המשובח ולכן היה תכלית הנמצא סתדמה כפי
טבעו אל אותו הסדר המושכל ונימוס משובח לפי טבעו : ולכן יאמר
המעמקים כי הוא יסתבח התכלית האחרון לכל המציא' ואל זה רמז רב'
משה זל בפרק י' מהחלק ה' מספר המור' כאשר ביאר כי לא ימצא תכל'
אחר למציאותו זולתי רצוני יתברך רמז בזה אל מה שרמזנו שאין סם
תכלית אחרון זולתי הגעת שלמות התרמות הצורה הנמצא מחוץ אל אותה
הצורה המושכלת אשר הוא כבורא יתברך אשר הוא אמתת רצוני ועצמות
האלהות אחר שהיה הסכל ממנו יתברך כפעל תמיד והיה הוא המושכל
מכל הפנים אחר שלא קנה אותו המושכל בענין כסכל אשר לנו כי המושכל
ממנו נקנה מהזולת ונסתלם בו ומצויר עצמו בצוירו זולתו ובו יתעלה
העניין בהפך כי המציאות עלול לאותה ידיעה ובצוירו עצמו יצוי הנמצאות
כלם יתברך ממנו : ולכן כבר אואלו הצורות שיראה בהן כבוד ונרצו יתכ'
וי היה בכאן צורות מחוץ לסכל ירמוז אל אותה הצורה אשר בעצמו יסתבח
כי הכוונה האחרונה הוא הניע שלמות להתרמות אל השלם הראשון יתברך
ולכן כל אשר יקרא זה השלמות להתרמות אל אותו המציאות המושכל

המשוכח תתרה מעלתו ויראה כגור אותה הצורה היסוכחת ולזה אמר
הרב המורה באותו ספר יב' העמק הנפלא כל נמצא אמנס כיון בו ע"ם
הנמצא הוא אשר רמזו בו התבנית האחרון לכל נמצא הוא אמתת עצמו
במה הוא משל למציאות אשר לנבנמצא הראשון יתברך אשר הוא התבנית
האחרון אשר בעבורו כל הנמצאות להתרמות לשלמותו ולקחת ממנו מה
שאיפשר לזה התרבה הדר ויופי הצור המלאכותית ככל אשר תדמה אל אות
הצורה וסדר הילאכה המעולה אשר בנפש הנגר החכ' האומן וראה כגורו
באופן יותר שלם בהריות שלמות הצורה מהוץ וכמו שהאומן האחר החכם
עם היותו אחר והמלאכה וסדר השלם אשר בו אחר יחדם צורו נכרלות קצת
יותר יקרות מקצת לפי הכנע החמד אל קבול רצונו כן הוא הענין בחלוק
האיסי הנמצ' הזה ויתחלפו החמדי' והככני מאס' יבול' רצונו אשר הוא עבמו
אשר הוא התבנית האחרון לכל ישתבח : וכהיות זה כן הוא מבוחר שכל
אשר יקרב הנמצא להקרא בשמו אשר הוא ימצא על שלמותו בהתרמת
אליו נאס בטבע אם בכחירה יראה כגור בנראני יתברך : ולאמנס אמר
בראתיו וצדתי אף עציתי ורצה בבריאה יתחדשו הדבר במוחלט אחר
האין הנצור והיורה ברברים אשר אחר התחדם חמדם נתחדשה צורתם
ונעשייה ברברים אשר אחר התחדש צורתם ונשלמו ויתקנו ברברים אשר
הם במדרגת השלמות האחרון כיון שהוא הענין באדם שהשלמות הראשון
כבר עמו אמנס האחרון לא ימצא ממנו בבריאה האנושית זולתי ההכנה
לא לכד ולזה יצטרך אל עשייה בהשתרלות : נראני שלא ילקח מה שאמר
מהתיחסות והתרמות הנמצא אל הנמצא מהרמיון והיחס האמתי : כי
כבר אמר יתברך נאל גוי תרמיוני ואשנה אבל על שלא יהיה הסדר הנה
כאמר על אותי סדר בשתוף גמור נאל זה כוונן יתברך באמרנו ואשנה ולמה
סתייה כל נמצא משתקק אל שלמותו והיה השלמות ככל הדברים כשיעור
מה שימצא להם מהראשון השלם האחד הפשוט אשר באותו הסוב אשר בו
ישערו השלמות הנמצאים באותו המאמר אחר סיתחייב שימצא פשוט
אחר ראשון בכל מאמר ומאמר הוא השיעור והמדורה ליתר הדברו אשר
באותו סוב והיה הנראשון האחד הפשוט השלם בתבנית השלמות אשר
ממאמר העצם אשר הוא התחלה ליתר הנמצאים הנז' הכנורא יתברך באופן
שלא נמצא לכל אחד חלקו מהטוב והשלמות כי אם כפי קרבתו ממנו
והתרמותו אליו באופן יותר שלם שאיפשר לפי טבעו והיה האדם מיוחד
המבין שאר הנמצאות ההנות השפלות כראות בו כבוד קונו יתב' להיותו

נקרא בשמו אשר נאמר ל' נעשה אדם בלמנו כדמותנו הוא מחויי שכנסוף
 נכספה וגם כלתה נפשו רוחו ונשמתו בטבע להשיב זה השלמות וההצלחה
 אשר בעבורו נברא אחר שאי אפשר בולפי טבעו ימצא בתחילת היותו
 על תכלית שלמותו האחרון כי עיר פרא אדם יולד ולזה לא נאמר בו כי
 טוב במעשה בראשית אחר שהטוב האמתו הוא ימצא הדבר על שלמותו
 האחרון אשר בעבורו נברא הכלתי נמצא לאדם בתחלת מציאותו הטבעי
 ולכן לא סרו עדת האנשים כלם הקודמים והמתאחרים לא יסורו מלדרוש
 תמיד לעמוד על אמתתו והתחלפו דעות כלם בגדרו קצתם שמוהו דברים
 נגלים בשמיים או מסיבים בשמיים וקצת דבר עיוניים וההמוץ מתחלפים
 באמתתו אל החכמים החוקרים גאנסי דתיכו האל יתברך ואמרו כי הוא
 לעבוד אל האלהים כמו שאמרו בסוף גמרת קדושים : וכבר העמיקו קצת
 מחכמי דתינו האחרוני לדבר על הפלוסופי אשר ואמרו כי השלמו האחרון
 הוא ציור המושכלות וכמו שאמר ר' הרשב"ם בסוף ספר הנפש אצל המאמר
 בכח ה' ג' העיוני ואמרו כי דתינו האלהית תמאץ זה והסתדלו להקל מעלינו
 עול משאת טענות בעלי דיעונו הפלוסופים לארסטו החכם הראש דבר
 בזה הדרוש וחקר ממנו בספר המדות הנקרא ליוני כיקומכיה ולכונדריס
 אטיקס במאמר הראשון ובעשירי ממנו ולא ראיתי אחד מחכמי תורתנו
 החסידים הקדושים זל ממי שהגיע אלינו דבריהם חקר עליו בזה דעונו אם
 מה שביאר ארסטו במאמריו אלה מסכים עם מה שכוון אליו ניתן תורתנו
 יתברך או לא ואם יחלוק על הכוונת אל יתברך התנוחית הנה נשארנו ראו
 וספקות לא מופתים כי האמת בלתי הולקת על האמת כמו שזכר הוא בסוף
 ספר מליצה אבל האמת עד לעצמו מסכים מכל הצדדין כמו שביאר גם
 הוא בראשון מספר המדות הנזכר וראוי אם כן להשתדל בהתרת אמתם
 הספקות כי בהתרת תפלים האמת ווסד המכשול משני המעניינים לבלתי
 יתפתו אחר דבריו בהורות לפניהם דרך לא יהיו נכונים בארץ העיון
 ובה המקום המיוחד לזה הדרוש הוא אותן הספר וכבר ראיתי קצת
 מחכמינו מני הספקות המתחייבות להנחתם אלה קצתם מעצם הדת כמו
 שעשה בזה האדוני אבי זל בתחלת ספר האמונות אשר לו כי הוא הוכיח אותם
 בזה מאד ואם היה שכוונתו זל היתה רצויה ומעשיו לשום שמים ואנו איננו
 כחולק על רבו חלילה לי מיי ואף כי אחר מותו אבל כמתצל וחוקר
 על תכלית כוננתו והכמתו עכז הנה להיות הכונן ראוי שיהיו בעלי הדיוכ
 גושטפים בקבול ההקדמוני והאמתת ההתחלת כמו שביאר הפלוסוף בראשון

ספר השמע והיה אמתם ההתחלות התוריות אשר בכם התוכח אדוני
אבי זל בספרו הנזכר בלתי מקובלות לבעלי דבני המתפלסים היונים
כדורו במקומו מוכח הנה לא הסיב על דבריה ולא סה מעלינו תלוי מופתיה
אבל אני לא אראה זה כעלם ממנו זל עם תכלית חכמתו בהפלת הילותו
אבל שהיא התוכח עם החכמים הישראלים המאמינים תורת משה שבכתב
שבעל פה והם המקבלים בהכרח אותם ההתחלות לפי סדרתו וכן יראה
ומפוט מאמריו זל אבל בעבורם שלא הסתדל להביא טענותיהם ולכן לא
התיר אותם : הנה הכריח אחד משני הדרכים ונשארו הפסקות ואלו
בסוף על מי שקדמו מחכמינו כמו הרב ר' חסדאי זל שהוא הסתדל להסו
הדמיוס אשר בעבור ואמר שתכלית המין האנושי הוא השכלת המוסכלו
כמו שספר בספרו ספר אור זו : אמנם מה שנמצא לארסנו בזה הוא
בשני מאמריו אלה . ולא נמצא לאחד ממי שקדמו יחלוק עליו בזה :
ולא שיחקור ממנו ומפני שבדרך הזמן כשלמו המלאכות והדרושים כי כל
אחד ים לו להוסיף במלאכתו כמה שחסר ממנה זולתי כפי יכולתו והיה זה
הדרוש העמוק הנפלא אשר הרב על אלה המאמרים . לכן ראיתי אני
סיוסף בן ההר ר' שם טוב זל עם מוכ זל עם היוני הנאה קוצר דעתי לחקור
המזה בכל וכלתי יוראיתי שאעשה זה בסאיבתחלה סדרת ארסנו בכתבו
על דרך הפרקים המפוזרים בכל מה שאמצא בספריו ובספרו מפרשי
המבוארים דעתו ואכתוב בסוף כל פרק מאי זה ספר ומאי זה מאמר
לקחתו אנהו ולא אשנה כוונתו אבל במקום שלא אמצא פירו על דבריו
מה משאלתמיחיניוים בועומק וספק אבי דבריו בלשונו וא"כ אפרשהו
בדרך פי על המלה בנה . ואחר שהשלי זה אשא ואתן על דבריו אם יחלוק
על דעתי נאם לא יחלוק בדרך התרת אותם הספקות אם נמצאו חלקים
ותועלת זה המאמר ידוע בנפשו כי הוא המודיע הטוב העליון אשר לארס
התכלית שבעבורו נברא : וקדיעה הזאת מדרכת הארס אל השגת
הדברים אשר בהם יושב זה השלמות ולזה היה תל שהכל פניו בו : ולמה
סיהו שלמות הארס האחרון אשר בעבורו נקרא בשמו זו יורה על כבודו
שכבוד אליו יען בני דמה אל ציורו המשובח באופן היותר שלם שאיפשר
לפי מעלת טובעו ופי זה המאמר המודיע זה הטוב והשלמו האנושי אשר הוא
אכבודו בראבו קראתי לתשמו כבוד אליו וככאן התבאר כוונתו וחלקיו
שהראשני ותועלתו ומה סיגור עליו שמו זהו מה בכלל אותו פתוח זה הספר
המאמר בטוב הארס העליון ובהצלחתו האמתית ותכלי מציאותו :

פרק

ראוי לאדם שיפתור בהכרח הטוב העליון והתכלית האחרון
לאדם לפי שהדיעה בו מועילה מאד בנימוס האדם וארחו
לפי שכאשר זה התב לית נודע ויגבולו ויזוירו הס עולות אשר יצאו אליו
ואשר יעקו ממנו כמו שקרה למורים בחזים שכאשר יעמדו לרם המטרה
לחץ לכנין אליה יהיה יותר ראוי לפגוש אותה ולא יחטיאה : זכך והיה
הענין בכני אדם אל ידיעתם זה הטוב כי הוא מיישר ומתקן הפעלים
המוכחים אליו . ולכן ראוי שנסתדל בודיעתו ושכבאר מה הוא ולא זה
מן החכמות וזו המלכות מיוחס ארסטו בראשון מספר ניקומכיא :

פרק

ואף אם יהיה הטוב המיוחד באיש האחר אחד כמין עם הטוב
המיוחד בכל אנשי המדינה וזה בסיהיה הטוב אשר ומצא
באיש המדיני אשר מצאיתו באיש המתבודד היחיד הנה נאמר שהטוב
המיוחד באיש האחר יהיה מציאותו באנשי המדינה יותר גדול ויותר שלם
וראוי שיבוקש לאנשי המדינה וכל שכן אם אי אפשר מציאות הטוב הנמצא
לאיש המדיני לאיש המתבודד שהי חיוכ בבקשתו יותר ראוי באותו מאמר

פרק

יחוייב שימצא בכל טוב עליון אליו ופנו סאר הטובות והוא
תכלית כל הרברים הנעשים נרצה בעבור עצמו ואינו נרצה
בעבור זולתו וזה הטוב והצלחה האדם והוא מסתפק בנפשו ואין רצוני
סיסתפק האדם בו בעצמו יחירי ומנהג מנהג האיש המתבודד בורח
מהחברה אבל רצוני שזה הטוב יסתפק בו האדם ויגיע אליו בעמדו עם
זולתו כי האדם מדיני בטבע באותו מאמר :

פרק

למה שהיה האדם אחד מהמציאות הטבעיות יחוייב שהיה
לתכלית בגלל אחר בכל המצא טבעי יש לו תכלית בעבורו
נמצא כפי מה שהתבאר בחכמה הטבעית כל שכן האדם אשר הוא הייתר
צבר מהס ולמה שהיה האדם מהכרח מציאותו המדינה היה זה התכלית
אמנם יגיע לו מצד שהוא חלק מדינה ורעד בפירושו למאמר השני מספר
הנהגת המדינה לאפלטון .

פרק

הכל מודים במציאות הטוב העליון ושהוא ההכלה ו
והאנשים מתחלפים במהותו כי קצתם חסכו שהוא
התענגו הגשמי : וקצתם חסכו שהוא העשירי . וקצתם חסכו שהוא
האדנות והכבוד . וקצתם חסכו שהוא הענין ביצירה הכלולת המופשט
והקתרוב בטוב הכולל אשר יחסכו שהוא נמצא כפי מה שהיתה סדרת
אפלטון והחקירה על כל הדעו אשר נאמר נרצה הוא מות' אבל די להקור

מהרעות אשר יחשב שיש להם פעם וכביטו' אלה יתבאר בקלות בטול יתר
הדעית ארסנו בא' מהאיטיקס :

פרק דברים כחשבים בהמייס כי הם נחזרים דרכי הקהמו' וחושבים
שהמאכל והמשתה התכלית האנושי והבעלי חיים משותפים
אלינו בזה ואם היתה ההצלחה באלה הדברים הגשמיים היו החזירים יותר
מזלתיים כי הם יותר מענוגים בזה באותו מאמר :

פרק באמת נאמר כי חוש המשמש אשר בו נקח התענוגים הגשמיים
חרפה הוא לנו כי אינו לנו מצד שאנחנו אדם אבל מצד היותנו
בחמשתתפים עמהם ארסנו למור הג' מספר האיטיקס :

פרק וכעבור שהיה ההצלחה והטוב עליון אינו דבר מנוקם בעבור
זולתו אבל כל הדברים בעבורו והיה הכבוד נדרש למען יאמינו
הרואים שהם בעלי מדות ולכן ירצו שיכבדו מן המעולים הוא גלוי כי
מעלת המדות יותר נכבדת מן הכבוד כי כל דבר נדרש מפני דבר אחר
אותו האחר הוא יותר אמת' במעלה וכבוד ממנו גם כן כי ההצלחה ראוי
שיעמד בפני ההצלחה לא בזולתו והכבוד אי פועל המכוב' אב המכובד אי ראוי
שיהיה זה מצלח מפני מה שפעל האחר גם כי הכבוד הוא קל ההסרה
כי הוא ביד זולתו ואין ראוי שתהיה ההצלחה ותכלית האדם קל ההסרה
אבל בקושי יותר ולכן יראה טעותי שחשב שהכבוד והאדנות הוא הטוב
האנושי בראשון מספר המדות :

פרק וגלוי מעניין העושר שהוא אינו מנוקם לעצמו אבל לזולתו
וקול להכין הדברים הכרחיים והנאותים בחיים וההצלחה
נדרשת תמיד לעצמותה וגם כן העושר חוז מן העשירה וההצלחה דבקה אל
המצלח וגם כן העושר נקנה לפעמים בקרי והזדמן כאלו תאמר בירושלם
או מציאה או שאר המקרים וכאבד גם כן בקרי והזדמן וההצלחה והטוב
האנושי אין ראוי שתקנה בקרי ולא שתפסד בקרי אבל בכאירה ורצון
ולכן אין העושר ההצלחה באותו מאמר :

פרק אמר יוסף אלה הראיות העתקת' אותם מספר ארסנו אף על
פי שהוא לא אמר בזה הלשון אבל הם בכח דבריו כי מצאתי
הנשחאות מבלבלות מה שהעתיקו' רסד עש מה שהעתיק מהלכות אל
כ אשר פרשתי אני הוא הנכון בדברי ארסנו ונאות' לאמת' וכבר חקר
דבינו סעדיה גאון זל בספר האמונות מכל הדעו' אשר נאמרו בזה הדרוש
והתבאר לו עם החקירה הספר האמונות הם וארסנו לא חקר יתר

מאלו מפני שבטול אלה ה' דעות הנמצאים להמון רוצה לומר התענוג
והכבוד והעושר יתבאר הפסד יתר הדעות ובכאן דעת רביעי :

והוא לבקח התלוסיים והוא דעת הצרות האפלטוניות וארסטו הסתיר
בביטולן השתרלות עמוק ומוקמו היותר כאות הוא כמה שאחר הטבע ושם
מנה כל הסקלים המחויבים למי שמניח הכללים עומדים בענמם חוץ לשכל
אפני סהדעת הוא מפרסם לא ראוי להעתיק בכאן אותם המאמרים

פרק

בעל החכמה המדינית יסתתף עם בעל החכמה הטבעי בעיון
כזה המבוקש רוצה לומר בתכלית האנושי כי זה התכלית מחד
שהוא שלמות לגשם טבעי יעיון בו בחכמה הטבעית ויקים בינו וכן שאר
השלמיות אם מצאו לו שלמות יותר מאחר ומפני שהשלמיות האנושיות לא
ימצא מהם מהטבע אלא ההכנות לברוה שאין בטבע ספוק סיגע לנו אלו
אלו השלמיות כשלמות אבל יגיעו ברצון ובזריות מקשתרות היה בעל
החכמה המדינית גם כן יעיון בו מזה הצד ון רשד כביארנו במאמר השני
בספר ההגות המדינית לאפלטון

פרק

למה שהארס מורכב מוגף לנפש ומדרגת הגוף מדרג' החמה
והנפש מדרגת הצורה כמו שיתבאר בגמ' הנפש והחמה
מפני הצורה והצורה משני פעולותיה כי הנה שלמות הארס בתכליתו ימצ'
כפעולות המביעות ממנו בלא שפק ון רשד באותו מאמר :

פרק

עניין ההצלחה יתבא בשנבאר מהו פעל הארס וזה שכוון
שאנו רואים שהטוב בכל אחד מהעניינים המלאכותי והטבעי
ימצא בפעל מיוחד בענין מהם כמו כן ראוי שיהיה ענין הטוב הנמצא בפעל
הארס בייחוד רוצה לומר אשר יחדה מאשר הגא ארס כמו שהשבח והגבו
הנמצא ים במסורר מאשר הוא מנודר הוא השיר כן השבח והגנות שימצא
לארס הוא כפעולתו המיוחדת מאשר הוא ארס בא' מהאיטיקס :

פרק

הפעולו הנמצאו בארס מהן פעולו מסותפני לו ולזולתו מהנמצאו
הפשוטו והמורכבו והמסותפני מביעי מצורו מסותפני מהן ומיוחד
והן יגיע מצור מיוחד והד' שישתתף האר' עם הגשמי הפשוטי הו' כח הכויה
וזאת הצורה אינה נפש והדבר שבו יסתתף עם המורכבים הוא נפש
הגשמי האלו צמחים ובהם והצמחים יסתתפלו בהזנה והגדול ויובדלו
יממכר בצד אחד כמו שנבאר ואולם אשר יתיחד הארס הוא הכח הדבר
התברר בספר הנפש שזה שני חלקים עיוני ומעשי רוצה לומר בעיוני
והכח המשיג העניינים השכליים אשר אין מבווא במציאותם לרצונינו כמו

ידיעת השמים וכל זבאם וככלל החכמות העיוניות והמעשי הפונה אל
הידיעה בדברים הם אל רצוננו כמו ההקדמה במעשינו והוא גלוי שהנורות
המשותפות מדרגתם מן המיוחדות מדרגת החמר מהנורה והאדם הוא
מפני צורתו המיוחדת כמו שהיא העניין בכל כמו לפי שבצורתו המיוחדת
יפעל פעולותיו המיוחדות ובהוא מה שהוא וכשהוא כן והוא תכלית
האדם אמנם הוא בפעולותיו המיוחדות בו והם פעולות הרצון הכתולו
האדם והצלחתו אמנם הוא כשהיו פעולותיו המיוחדות בו מביעות ממנו
בתכלית הטוב והמעלה כי הטוב והרע בדבר אמנם ימצאו בסוג אחד מ
מפעולותיו כי טוב הרגון ורעו אמנם ימצאו בפעולותו המיוחדת ולזה
כאמר בגדה ההצלחה שהיא פעל לנפש המדרכת כפי אשר תחייבהו המעל
רשד כביאורו לספר ההקדמה המדויקה :

פרק לכל המינים פעל מיוחד ולאדם חס כן פעל מיוחד מצד שהוא
אדם מן השקר שביח נגדו ולא נשכח פעל מיוחד ולאדם
אין לו פעל כמו שיש לחלקו האדם שהם היר והרגל ויתר האברים מעל
מיוחדו כדאי לאדם בכלל פעל מיוחד ואי אפשר שתהי פעולתו המיוחדת
הגדולה ולא שהרגו כי זה ישתתפו בו הצמחים וכל שאר חס כן שהדבור
הוא הפעל המיוחד לאדם מצד מה שהוא אדם ובו ימצא ההצלחה ופעולותיו
ארסו מה בכיוון כואה :

פרק והרצון המיוחד באדם שני חלקים חלק שהוא מחשב ומתכונן
רצוה לומר משיג שופט על ישר הנכונה ואל זה החלק יוחס
הדבור בעצם וראשונה וחלק שהוא נקשר וכפוף אל המחשיב והוא המתעורר
והנה יחס הדבור אל זה החלק מפני שהוא כפוף ונקשר אל הרצון ואל מה
שיצוה השכל ובאלו השני חלקים מהנפש תמצא המעלה האנושית כאשר
יפעלו הפעולות אשר תחייבם המעלה באותו מאמר :

פרק וידמה שיש לנפש האדם טבע גלתי מדבר אלא שהוא משותף
אל הרצון מצד מה והוא החלק התאונני הנקרא מתעורר וחס
מפני שהוא מטה אמן אליו ועושה מצותו ולכן יהלל הכובס את יצרו :
וכבר יראה שיש בו טבע הפכו לדבור וימשכהו אל הפך הצד אשר ימשך
אליו הדבור ויקר לנפש בזה הענין בענין הרע באיברי שאנחנו נרצה להיגע
לצר אחר והוא יצו אל צד אחד ויהי בעצמו הוא החלק אשר מדרכו שיהיה
ככע לדבור ועושה מצותו וכסיתה ההקדמה
המדויקת באותו מאמר :

פרק

פרק מעלה תחלק אל שתי מעלות א' המיוחסת אל החלק מהנפש
אשר תיוחס אליו הרבנן מההשגה בעצמות והמעלה הזאת
נקראת תבנית ומיני החכמה והדעת והתבונה והכ' הנרכבות והיראת
חטא והגבורה והיושר וזולתם והראיה לזה כי כשתארנו מדוח האדם לא
נאמר בו שהוא חכם או מכין אבל צדיק וישר ועביו וכדיכ וזולתם בסוף
אותו מאמר :

פרק לפי שחלקי הנפש המדכרת יותר מאחד היו המעלות יותר
מאחד ואחר שהתבאר שהיא שני חלקים עיונית ומעשית
הנה השלמות מהם עיונים ומהם מעשיים בספר הנפש :

פרק מפני שהיה החלק המתעורר מחלק הנפש והיה מאנו גם כן
שכבר יתעורר באדם כפי מה שיחייבנו העיון ויקשר עמו
והיה גם כן מזה הצד מיוחס אל הרבנן והיו השלמות ג' מעלות עיוניות
ומעשיות מדותיות ומעלות מעשיות וזה שני מינים מן לא יצטרך אל פעולתו
מחשבה נוספת כמו המלאכות ומין יצטרך אל מחשבה נוספת להמצי' אותם
הכוללים בחמרים מיוחדים כפי איש איש כמו הרפואה היו השלמות :
ד' עיוניות מדותיות מעלות מעשיות ומעלות מחשבות דל אשר יצטרכו אל
מחשבה נוספת ו' רשד בספר הנהגת המדינות :

פרק מציאות המעלות כלם באים אחד קשה המציאות מאד בשכחה
מהאיטיקס :

פרק מציאות הפחיתות כלם גם כן באים אחד דבר יוצא מן הטבע
כז' מהאיטיקס :

פרק אלה השלמות יחויבו שתהיה קצתם מפני קצת עד שתהיה
בם שלמות ראשיו דרום לעצמו וזולתם בעבורו כי היה הנמצא
האחד לו שלמות אחד במספר ו' רשד בספר ההנהגה :

פרק המלאכות המעשיות הוכנו תחלה מפני ההכרח מפני החסרון
המשיג את האדם במציאותו ואי אפשר מציאותו וזולתם כג'
מספר הנפש :

פרק החלק העיוני איך מציאותו בעבור ההכרח אבל מצד היותר טוב
ומה שמציאותו מצד היותר טוב יות' נכח' ממה שמציאותו מפני
ההכרח ולכן רוב מה שיראה זה החלק מן העיון רוצה לומר האעשוי מפני
העיוני כה מספר ההנהגה :

פרק המעלות המחשבות הנה הם מפני המלאכות ואחד שהמלאכות

הם מפני המעלות עיוניות מכאן שהאפשרות מפני העיוניות כספר
ההנהגה :

פרק

כמו שהיו המעלות המעשיות מפני העיוניות באותו הדג
בעצמו היה ארון בטבע מי שהוכן לקבל החכמות העיוניות

על מי שהיה ביצירתו מסתפק על המעלות המעשיות כספר ההנהגה :

פרק

המעלות המרותיות מפני האפשרות העיוניות מפני שכבר
התבאר בחכמה הטבעית שהתעוררות והתשוקה שבימינים

מיץ יהיה מתדמיון ומיץ יהיה מהמחשבה והסכרה הנה ההתעוררות אשר
יהיה מהדמיון הוא בהכרח בלתי מיוחד באדם ואמנם הוא מיוחד אל
הבחימה שהוא בלתי נאולס ההתעוררות אשר יהיה מהמחשבה והסכרה
הנה הוא מיוחד באדם וכמציאות ההתעוררות בזה התאר מיוחד אל האדם
ואין העולמות המדותיות דבר זולת סיהיה זה החלק יתעורר אלמה שתשפוט
כמציאות המחשבה וכשיעור אשר תשפוט ובעת אשר תשפוט ומכאן שזה
הפעל אינו בדבר זולת החלק העיוני מהכפוש והיות זה כן יהיה זה החלק
אמנם יקנהו המעלה מן החלק המחשבי הנה החלק המחשבי הוא יותר
אמתו במעלה והיה הוא יותר נכבד ויותר נכבד וגם כן הנה זה החלק
יסתפק לנו הנה מהלכ כמוהבסת הנמצאת בארדה ואמנם יהיה אינשי
מזר הסכרה והמחשבה ומה שהוא הסכה בהיות דבר בתאר מה הנה הוא
יותר ראוי באותו התאר וגם כן הנה כבר יראה בכאן מענין או המעלות
שהאדם בס עובד זולתו משל זה השוני אמנם הוא מפני המעשים והיראת
חזא מפני התעניגים המעיקים מהפעולות היפות והגבורה מפני הדברים
המוקים והנדיבות מפני הממונות . נאולס החכמה הנגזר גלוי מעניינה
שהאדם אינו מוכן בה אל שיעבוד זולתו וגם כן אלו המעלות הם יותר
ראויות כשהיו היולביות מן החכמות העיוניות יותר ראויות כשיצטרכו
בעמידת הבגין ולא אל הבגין לבד אבל גם אל הכלים והדברים אשר מחזן
כמו שהדיבות יצטרך אל הממונות בעבוד שיפעל בס פעולות הנדיבות
וכמו כן השנה כדי שיפעל השינוי . והגבור יצטרך אל הכח והעוז :

ואולם החכמות העיוניות הנה הם היותר חזקות שכדברים כקיימי המהמר
עד שכבר יחשב בס שהן נחמיות בפנים מה . וכבר התבאר בזולת זה
הזקום שמה שהיא יותר חזק הכדל לחמר הוא היותר נכבד אבל זה המין
מהשלמות מדרגות מהשלמות מדרגת ההצעה אשר לא יתכן הגעת התכלי
זולתם . ולזה יחשב כזה השלמות שהוא התכלית הרחוק והאחרון

לקורכתו ממנו : הנה כבר התבאר מזה שהשלמות האנושית ארבעה סוגים ושהם כלם משני השלמות העוניות וכי זה השלמה האחרונה לאדם ותכליתו : רסד כפרק ה' מהמאמר ה' מכאורו לספר הנהגת המדינה לאפלטון :

פרק שלמות המדות והוא שיהיו מדרגתם על תכלית מעלתם וזה איננו אלא הצעה לזולתו ואינו תכלית כוונה לעצמו כי המדות כלם אינן רק בין אדם מהאכסים ושכבלי לזולתו שאם תעלה כלבך שאחד מבני אדם עומד לבר אין לו עסק עם אדם נמצאו כל מדותיו הטובות עומדות בשלמות אין צורך להסולא ושלמותו ברוב אמונם וצורך אליהם ויקבל תועלתם עם הזולת למ ב' ב' מהאגממורה .

פרק השלמות האנושי האמתית כשיגיעו לאדם המעלות השכליות רוצה לומר ביור המוסכלות ללמוד מהן דעות אמתיות בשלמות וזו היא התכלית האחרונה והיא מסלמת האדם שלמות אמתית והוא לנכדו ובעבורו יזכה לקיומות הנצחי . וזה האדם אדם באותו מאמר .

פרק רבים יחשבו שהשחוק הוא תכלית החיים וזה יראה שכלות . אמנם יראה כי השחוק מצד מהנאות כי הוא דומה למנוחה והמנוחה דרושה בעבור הפעל כי בני אדם אינן יכולין לגע תמיד והן צריכין מנוחה והנה אין המנוחה לעצמה הנה אין המנוחה התכלית כי הוא גם בעבורו הפועל בעשרי מהמדות .

פרק החיים המאוסים הם כשמחה אבל לא כשחוק והפעל המעולה הראוי שיהיה החלק היותר טוב שבאדם אבל כשחוק כבר ישתמש כל אדם בהנאי זכחות זה הכלחה לא תנתן לאיש הנקמי והפחות אבל לאיש נבחר ומעולה באותו מאמר :

פרק ההצלחה היא פעל לנפש הדברית כפי המעלה . הנה ראוי שיהיה מקינתר טוב והיותר טוב הוא השכל :

וכפי הטבע יראה כי הוא האדם וארון כי הוא ישיביל הרברים האלהיים ולכן הוא אלהי או מהרברים היותר אלהיים אשר בנו ופעולתו המיוחדת תהיה המעלה השלמה וההצלחה האחרונה והוא העיון ימצאו בזה שבולות ההצלחה כי זאת הפעולה רוצה לומר העיון בשכל יותר מעולה מפני שהפעל אותה והוא השכל יותר נבחר מכל הרברים אשר בנו : ושני כי אנחנו נוכח לעיין תמיד יותר מעשות כל דבר ולכן הוא יותר תמידית : ושלישי כי כה ימצא העונג השלם כי הוא היותר מעונג מיתר

הדברים אשר כפי המעלה בפעולות כי הוא גלוי כי ים בעוון החכמה
תענוגים כפלאים בטוהר ונקיים : והעונב הזה יהיה לידעו יותר מלדורשו
והמבקשים החכמה רוצה לומר לחכמי יותר מלתלמידו כי הוא מוספיק
בעצמו וזה כי המעיין אינו צריך אל הדברים אשר צריך בעל המדות כי
הנדיב וצורך אל הממוץ הרב והגבור אל הכח והעוז והחכם לבדו מ
יכול לעיין וה'רא' כי העיוני לנדה ראוי להקוב מצד עצמה כי היא נמשכת
מצד עצמה ולא תרנוש דא ולא כן בשאר הפעולות כי הנחנו דורסי אות בעבד
השבייתה ובעבוד דבר אחר כי הנחנו כלחוס בעבוד הביא השלום כי אין
המלחמה הרדושה מצד עצמה כי בה רצוח ועסוק ובה משום עצמו בין
האויבים בסכנה וכך יתר הפעולות מהמדינה בעבוד דבר אחר אבל
העיוני לעצמה לבד והשכל נכדל מכל הדברים ומספיק בעצמו ובלתי עמל
יהיה לאדם אשר לו אורך ימים ארפטובמאמ' העסי' מניקומביאה .

פרק

האדם נכחן בג' בחינות בחינת מצד הצטרפו אל מה שלמטה
ממנו נבדמות כי הוא כח נמזה הצד יחיה חיים בהמיי' לימצאו
כו הפחיתות וכחן מצד עצמו והוא הדבר יחי' חי' אינו שיי' והו' כאשר יפעל
פעולות המעלה והשכל בהיותו צדיק וישר ונריב וגבור ורא חטא וית המדו'
והס כלס אינו שיי' וכחן מצד השתתפו אל מה שלמעלה ממנו והוא מצד
השכל האלקי אשר בו יחיה חיים אלהיים והס חיי העיין באותו מאמר .

פרק

כמה שיוכרל פעולות האדם מהמורכב רוצה לומר מהחמר
כזה תכדל פעולותינו מהפעל אשר כפי המעלה האחר האנושי'
כי כפי ערך הזכל האלקי אל האדם כן הן הדברים אשר הס כפי החיים
האלהיים אל החיים האנושיים ויעשה בכל הדברי' כאלו אין בו מות וראוי
שיעשה לחיות כפי היותר נכחד אשר בו כי אס קטון השיעור והנה בכח
וכיוקר יותר מאד יתעלה והשכל הוא אמתת עצמו והוא החלק היות נכבד
והיותר מיוחד אשר בו אס כן בלתי ראוי יהיה אס לא יבחר חיי עצמו .
והחיים שהס כפי השכל הוא היותר טוב והיותר מנליח ומאפשר באותו
מאמר :

פרק

וההצלחה השנית והיא מעלת המדות כפי זאת יהיו פעולותיו
אינו שיויות בהס וצטרף אל הזולת והס חיי זולתו באופן זה
והס אל המורכב והס אינו נכדלים כמו שהוא השכל והחיים האלהיים
העיניים וכלס וצטרבו אל הדברים אשר מחוץ בממוץ ליתן מתכנ' וגם בלכנ'
להיות גבוהה הנפש ומשתפק וכל אשר יהיה האדם יתר גדול ויותר טוב

באלה החיים האנושיים אשר מן המדות יצטרף אל הטובות החיוניות
יותר מפני שההנלמה באלה ימצאו עם הקנין הכפשי והפעול שניהם כוח
ולכן החיים האלה אינוסיים ואם הם מאנושיים אינם ההנלמה האחרונה
אמנם הזיור והביצן בשכל אלהי אינו צריך דבר מזה אלא מעט לאשואת
גופן כי יצטרך שיהיה כריא ויצטרך אל המלכום ואל מה שאכל אבל נובל
לומר כי הריבוי בסנות החיוניות יעיקו וימנעו ההנלמה האחרונה שהו
העין בשכל המתמיד כי המתעסק עם בני אדם וידוע להסניכר להם כפי
המעלה יצטרך אל הטובות אש מחוץ הרב מהם אמנזה האלהי המתיות
המעיון לח יצטרך אל זה באותו מאמר :

פרק

אמר יוסף מה שהעתיקתי מאלה המאמרים ממאמר העשירי
משם המדות לחרסנו העתיקתי אותן כפי המוכן אלי מדבריו
כי לא ראיתי להעתיק דבריו מלה במלה כי הוא עמוק קצר המליצה מאה
אבל בכל כחי לא יצאתי מעצמות מלתינו אלא בהרחבת הלשון מעט באופן
יובן לרבים מהמשכילים כי דבר ארסטו בכתבו מעטים ימצאו בה מעמינו
מי שידע אותם מכלי פירוש שלא הביע אלי פי זה המאמר התשיעי מבין
דבר ולא מזולתו ולכן פרסתי אותם באופן היותר קצר יותר מבואר ממה
שאפשר : וכשהדבר בעיני להביא מאיתנו המאמר שני פרקי כלשו ארסטו
עצמו מלה במלה כפי מה שהיעתק מהלטיין מתני שהפרק האחד מהם
בפלא מצד החכמה והב מצד האמונה נאחר כך אפרשם על דרך הפירוש
על הנה :

פרק

אמנם שהאזר השלם הוא פעולה עיונית זה יראה מאשר
השכלים הנברלים שנחשבו שהם שלמים ומחוסרים אמנם
מה הם הפעולות אשר כיוחס אליהם כפי הראוי האם הנדקות יראה דברי
התולים כי הם אינם מחליפים ולא נתנים פקדונות ושאר הדברי קדומים
להם ואינם גבוהים סובלים הדברים המבהילים והסכנות אשר הוא טוב
ואם כדברים למייתנו כי אמנם זה בלתי ראוי הים להם מטב עליו דבר
ואם אמנם מסתפקים זה דינו דבר כי היו להם תאוות רעות וכשנעבור על
כל המדות יראה באמת כי כל אשר הם אצל המעשים הם דעות ובלתי
דאוויות לשכלים נבדלים אבל אמנם כלם יחשבו שהם חיים תמיד אש כן
הם פועלים כי אין ראוי היות ישנים כמו שאומרים מהאפע שהיה קיח זמן
ארוך והוא ישן בלתי פועל דבר ואם להם לא יפעלו המדות יותר ראוי
להסיר מהם העשייה לא נשאר בלתי העיון כי אמנם פעל האל הנכבד

מהאומר הוא העיון וכך אמנם בפעולות האינטואיטיות אשר היא דומה לזו
היא היותר מאושרת אמנם האות על זה אשר לא ישתתפו סדר כח באושר
כי הם בעדרים מזה אמנם האל והשכלים הנכבדים כל החיים מאושרים
אמנם בני אדם הם מאושרים כל עוד אשר יהיה להם קצת דומה לזה :
אמנם משאר כח אין אחד מאושר כי כלל לא ישתתף בעיון : וכל אשר
יתפשט זה העיון יתפשט האושר וכל אשר יהיה בהם יותר זה העיון
יהיו יותר מאושרים לא במקרה כי אם כפי העיון כי הוא בעצמו נכבד
לעבד יהיה האושר עיון מינחך אלהים תירפך דבריו בעשירי מהחיות קש :

הפירוש

אמר יוסף ארסטורצה להשלים זה כהכיוון על אמתתו
מופת אלהי יתבאר ממנו שההצלחה האחרונה אשר
קרא האושר הוא העיון וכך אמר אמנם שהאושר השלם היא פעולה עיוני
דמו כזה שהאושר ממנו בלתי שלם והוא מעלת המדות אשר ביאר בראשו
ובשני נב' וד' זה וכך מהספר ההוא נשים הנה אושר והצלחה שלמה אשר
בעבורה כל הדברים והוא העיון ואמרזו פעולה עיונית דמו שני דברים
הא' שהוא מיוחס לכח האלקי אשר באדם אשר שאר הכחות בעבורו והוא
כח הידיעה והב' שלא תסתפק עם הידיעה לכך אבל בפעל העיון המתמיד
כמו שאמרנו חכם וקורא בתורה ואמרזו זה יראה מאשר השכלים הנכבדים
אשר נחשוב שהם מאושרים ושלמים כו' ירצה שאנחנו נעמוד על אמתת
ההצלחה האינטואיטית האמתית בשנדע מהו האושר המיוחס לשכלי הנכבדים
וזה כאשר קבלנו שני דברים הא' שהשכלים הנכבדים מתוארים באושר
ושלמות ואל זה כוונתו באמרזו אשר נחשוב שהם שלמים ומאושרים וההקדמה
הזאת מנוארת מאד : ושנית כי להם פעל מה וזאת ההקדמה יבאר
ארסטורצה באחרית הפרק באומר שאין ראוי שיהיו ישנים בזולת פעלו
בטלים : וכשנעמוד על האושר אשר יהיה בשכלים מצד שהוא אושר נדע
האושר האמתי לאדם מצד שהוא מאושר וכאשר נקבל גם כן שהשכל
האלהי האינטואיטיוני הוא מהם ושהאדם משותף עמהם ושהם מתוארים באושר
מצד שהם שכלים הנה האדם יתבאר הצלחתו והיותו מאושר ומהות האושר
כגו בפירמה אל אותו האושר הנמצא בשכלים הנכבדים אשר מהם נחצבה
דורתו המשכלת כי כבר יחוייב סימנא ככל מאמר אחד פשוט הוא המדיר
והסערה ליתר הדברי הנמצאים באותו מאמר כמו שיתבאר בתשיעי במה
שאחד הטבע ובעיון הסכל והאושר יחוייב סימנא אחד פשוט הוא

המרידה למאוסרים והוא האל יתברך וישתבח שמו לעד המאוסר וכפי
קרבת המאוסרים מאותו האוסר יהיו מאוסרים וכאשר היה האדם מתואר
באוסר כפי קרבתו מאותו האוסר וכפי התרמותו אליו יהיה מאוסר :
ולמעלת השכלים הנבדלים וקרבתם מהאוסר וההתחלה הראשונה יתברך
ושכאמצעותם היה זה השכל האלקי באדם אשר בעבורו נאמר נעשה אדם
כצלמנו כדמותנו : רצה לעיין באוסר אשר להם ולדמות להם אושה
ומעלת האיש האלקי ולכן באחרונה העמיק ארסטו והעלה זה האוסר עד
האל הנכבד וית' ומשם לקח ההתחלה והמקור במשפט הראשון בכל הדברי'
אמנם אמר שכלים נבדלים כו' ורצה מניעי הגרמים השמומיים אמנם
קראם נבדלים מחמר וכבר עמד המופת עליו במאמר הח' מספרו השמע
כי הם נאמר כי המניע זאת התנועה היומית אינו גוף ולא כח בגוף מערב
או בלתי מעורב אבל נקי ומופשט מעצמו ומכל בשמיות ומשיגו אמנם
אמר נבדלים בלשון רבים להורות כי הם רבים וזה ממה שביאר במאמר
היא ממשח שיחוייב שיש לכל בגלל ציור ומציור מיוחד וייעהו ולכן היו
מספר המניעים כמספר התנועות ומספר התנועות השמומיות קובל
מבעל חכמת הככבים אמנם אמר שכלים רצה כו' אותם המניעים הם שכל
וזה יתבאר ממה שעמדנו עליו מחכמת הנפש וזה שכבר התבאר במאמר
הג' מספר הנפש השכל אינו דבר זולת מציאות הנורה פשוטה מהחמה
ואם היה מה שאינו בעצמו שכל והוא אלה הנורות היו לאניות אשר בכאן
כאשר הופשטו שבו שכל אשר הוא מופשט מעצמו ואינו גשם ולא כח בג
כלל יותר אמתו בשם שכל ואמרו אמנם מה הם הפעולות אשר ייחס אלה'
ירצה והם מתוארים באוסר לפי פעולותיהם כי האוסר הוא בפעל המיוחד
כמו שנתבאר בראשון מזה הספר ולהם בהכרח פעל : והאדם מתואר
באוסר כפי קרבתו מהם אם כן כפי זה יתבאר אושר האדם האמתי :
ואמרו כפי הראוי ירצה לפי האמת כי בשתוף השם כבר נאמר שהם
ברבים וצדיקים וגבורי כח אבל לא נתאר אותם בזה לפי הראוי והיו
אמרו האם הצדקות יראה דבר התולים כי הם אינם מתחלפי' ולא מתנו'
מתנוה וכ' ירצה ואי אפשר שנתארם בהצלחה באוסר וזה בחפוש המדות
וזה שנתחיל מהמדה והמעלה הנקראת ישרנות וצדקות ונאמר שהם
ישירים זה הכל ודבר התול כי היושר יפול בחלופי האדם ובמקח ובמזכר
וכתיבת הפקדונו וכלל במשא ומיז האדם קצחם עם קצת כמו שהתבאר
בחיובי מזה הספר' והם אינם מחלפיים ולא בעלי משא ומתן ואינם בעלי

פקדון לכן אי אופשר שיתוארו בזאת המעלה . עוד אמר ואינם גבורים
 סובלים הרברים המכילים והפכנו אשר הוא טוב ור אי אופשר שיתוארו
 בגבורים והוא אחת מהמעלות המדעיות כי הגבורה הוא הפכל על הכהיל
 והסכנות כסיהיה במקום הראוי והטוב כמו שיתבאר בשלסי מזה הספר
 והם הסבלים הנפרדים מהחמר אינם סובלים דבר מזה ולכן אינם גבורים
 ואמרנו אש כדובים למי יתנו אמנם זה בלתי ראוי היש להם מטבע ירצה
 ואינם מתוארים במעלת הכריכות כי הנריכות הוא נתינת הממון למי
 פראוי וכשיעור הראוי כמו שנתבאר בר מזה הספר ואחר שאין להם
 מטבע אין למי שיתנו ואינם מתוארים בו . ואמרנו ואם מסתפקים זה
 הטבע ככד כי אין ראיות רעות ירצה ואין מתוארים במעלת ההסתפקות
 יראת חטא ויהיה האמצעות בתאוות הגשמיות וסכירת הרעות מהם ואחר
 שאין להם הסכלי הנכבד תאוות רעות ולו ואכלו ואיכ' מתאר' באל' הפעלי
 שהגשמיים זה הטבע ככד ודבר בלתי ראוי לייחס אליהם אבל כל אלה
 התארים והמעלות הם לכו שלמיות להיותנו גשמיים ויהיה בחקם חסרון
 להיותם משוללים מבטם ומכוחים מצד עצמם וזהו אמרו וכשיעור על כל
 המדות יראה באמת כי כל אשר הם אבל המעשים הם רעות ובלתי ראיות
 לשכל' הנכבד' : ואמרנו אבל אמנם כלם יחשבו שהם חיים תמיד אם
 כן הם פועלים ירצה לאמת ההקדמה הראסונה אשר הניח והוא שלה פעל
 ועל כן ראוי לעמוד על אמתת פעולותם המיוחדת כי בו האושר וההצלחה
 ירצה לומר בפעל המיוחד כמו שקדם ואמר כי כל האנשים הקמוץ
 והחכמים יחשבו שהסכלים הנכבד' חיים וכבר נאר מופת זה במאמר
 הכרשם באות הלמד כמה שאחר הטבע וזה כי החיות תשולח על ההשגה
 ומדרגת החיים כפי מדרגתם בהשגה ועל כן כאמר בספוג הימיי שהוא
 חי מפני השגה חסרה הנמצאת אצלו והיא השגת המסוים לכד כמו שהתבאר
 בספר הבחאס כן מי שהוא מתואר בהשגה יותר שלמה לאין שיעור הוא
 יותר ראוי בשם חי ולזה הכירא יתברך מתואר כשהוא חי למעלה מחיות
 זולתו כפי ערך השגחתו להשגתם שאין שם יחס כלל והסכלים הקרובים
 אל י' יתקדשו בהכרלת גשמיים שם עצמייהם נכבד' מהגשמייות והכחיו'
 והם צורות פשוטות כנפסם לא שנסוימם אנחנו סכל בעינינו כמו שכלית ההיו
 לאכיות ולכן הם משיגים השגה יותר מעולה מהשגת החושים ולזה היתה
 חיותם חיות יותר אמתית מהחיות אשר אצלנו וכבר רמז ארסטו כי האדם
 חי בכח הסכל' הראוי להחיותו בהשגה למעלה מזה הפרק אמנם אמרנו

תמיד למה שהם אלו ויצחקיים אמנם אמר יחשבו וכתחלת הפרק נחטוב
יורה על שאמונת זולתו מהנמצאים באלה העמוקות הוא דעת מחשבי
לא מופת וכבר התבאר בספר המופת ההפך בין המחשבה והדיעה
ואמרו אם כן הם פועלים זר ואחר שיש להם חיים יש להם פעל כי הם
אינם יסכים ולא יתוארו כשוכה והם אם כן הם חיים בפעל ויחוייב שיש
להם פעל והם מאושרים והאושר או יהיה בפעולות המרות החשובות או
בפעל השכל והוא העיון ואי אפשר שיפעלו המדות כפי מה שהתבאר
הוא מחוייב שהם מעיינים תמיד כי ישכילו תמיד לא יתערב עמם כח
אבל הם פעל תמיד ואי אפשר שיעשו עשייה אחרת או פעולת המדות
זולתי העיון וזהו אמרו ואם לא יפעלו המדות יותר ראוי להסיר מהם
העשייה ירצה שאינם בעלי מלאכה כי כבר התבאר בזוהר הספ שהמלאכה
מעולות בהם תפול זאת המלה רוצה לומר העשייה כפי מה שהתבאר שם
וביאר הנה שאחר שהם מאושרים ויסור מהם פעל זה הפעל אינו המדון
כל שכן שאינו המלאכות עוד אמר כי פעל האל הנכדל מהאושר הוא העיון
דמז בזה אל מה שרמזנו כי כל הנמצאים קרבתם מהטוב והשלמו והמעלה
כפי קרבתם ממנו יתברך בפסוטות והתדמות כי הוא הפשוט בעצמים
והמשער אותם ואחר שפעל האל המאושר הנכדל מהחמר הוא העיון
והיה האדם מאושר כפי קרבתו והתדמותו אליו ראוי שתהיה פעולתו
המאושרת אשר בה ידמה אליו ית' העיון וזהו אמרו וכך אמנם בפעולות
האינוניות אשר היא רומה לזו היא היות מאושרת ירצה שהפעול' האינוש'
אשר תדמה אל פעל האל הנכדל המאושר הוא יותר מאושר והוא העיון
המתמיד ענר אמר והאוח על זה אשר לא ישתתפו שאר הלב באושר כי
הם נעדרים מזוהר רצה והאות אשר פעל העיון הוא האושר האמתי כי אנחנו
לא נתאר הלב באושר שלא ימצא להם מכח העיון דבר ואם היה כבר ימצאו
אליהם קצת מהמדות כמו הענוה והנדיבות וזולתם ואם היה יאמר אליהם
מדות כשתוף השם מפני שהם אינם בבחירה אבל כבר ידמו אליו קצת
התדמיות בפעולות ההם אמנם בשכל והוא הצורה הכלל' מופשטת מהחמר
והמקרי' לא ימצא להם דבר כלל ולכן לא יתוארו באושר ולכן כל שיתפשט
העיון יתרכה האושר ולכן השכלים הנכדלים מפני שהמושכל מהם נעלה
כי הם לא ישכילו מצד מה שלמטה מהם ותמיד תרבה הנלחתם מהאדם
וזהו אמרו אמנם אל השכלים הנכדלים כל החיים מאושרים ירצ' שחיותם
הוא ההשכלה והעיון תמיד וכל אחד מדרגתו בחיות וכמצאות כפי מדרגת

הפנתו ועיניו והאדם יתואר באושר לא מפני הכח על ההסכלה כי באל
ובמלאכיו אין כח אבל חיות והסגה בפעל אבל כאשר ימצא אליו פעל
העיון וכל אשר יהיה יותר מתמידות ביותר דרוש יקר וכולל יהיה יותר
מאושר וזהו אמרו אמנם בני אדם הם מאושרים כל עוד אשר יהיה להם
קצת דומה לזה וראה חכמתו שלא יהיו מאושרים מפני שימצא בהם כח
הסכל אבל במציאות הקנין ולא מציאות הקנין לבד רוצה לומר קני המוסכל
אבל בעיון הם בפעל כי בזה ידמה לשכל' הנבדל' ומפני הכח הזה כאשר
יהיה על שלמותו באמר בעלמנו כדמותנו וראה עוד אך אמר כשיהיה
להם קצת דומה רמוז על מיעוט היחס בניהם עוד אמר וכאשר יתפשט
זה העיון יתפשט האושר וכל אשר יהיה בהם יותר זה העיון יהיו יותר
מאושרים ורצה בריבוי הידיעה ורצה בהתפשט ריבוי העיון המתמיד ועב
האושר הוא עיון מיוחד ולא עיון כלי זה דבר יזדמן אבל עיון דומ' לעיון
האל הנבדל והנבדלים ואמרנו לא במקרה כי אם כפי העיון אשר יהיה
כפי עצמו ככד ורצה שאעפ' שיאמר שהאושר הוא עיון לא יהיה האושר
כשיהיה זה העיון במקרה ובאוי זה דבר שיזדמן אב' האיש כפי העיון אם
יהי' כפי עצמו ככד ל' סיהו' העיו' בענינו וקר'ו עיו' אמתי ועל זה אמעל כן
יהיה האושר עיון מיוחד ורצה עיון בצורת המציאות וסתרי החכמה נאל זה
רמוז גם כן כמה שאמר כי כל אשר יתפשט יהיה האושר יותר רב ורצה
סוף כי מדדגת האושר כפי עדרגת העיון כיוקר הדרוש ואמתתו וריבוי
ההתמדה

אמר יוסף

ועומק זה הפרק וכללותו צרי' אל הפרד גדול
או איפס' לעמוד על אמתתו לא אחר העמידה
על אמתת הסכל וזה במאמר הג' מספר הנפש וכמה שהתבאר מאו הסוד'
האל יות' במאמ' הוא ממה שאחר הטבע ואני מקנה ל' להביא פרקי' באלה
המאמרים יתבאר זה בהם אבל עתה אומר בקצור כי ראוי לשאול ראשו'
מה הוא העיון אשר ייוחס לאל ולשכלים ובייחוד לאל הנבדל כי הם לא
ילמדו החכמו' והידיע' במציאות כי הנעדר לא תפול בו העיון מאשר כבד
יתבאר שים לצנור' שתי מציאו' אשר הם בהיולי והוא המציאות המוחס'
ומציאו' אינו בהיולי והוא המוסכל וזה התבא' כס' הנפש והתבא' כי המציאו'
המוסכל שני מינים מין יקנה הידיעה מהמוחס' והוא הסכל ממנו ומין אחר
והוא הענין בהפך שהמציאות המוחס' עלול למוסכל כמו שעשעי עלול
שהצורה שנספס העושה המוסכלת והיה האל הנבדל יתברך הוא המציאות

המוסכל אחר אחרות גמון היותר השכלים ועדיפו קצתם על קצתם כפי
פשיטות וציורם הנמצאות לא כמה שהם נמצאות בחמרים אבל כמה
שהם נמצאות באותו הפשיטות הראשון יתברך אם כן הראשון ית' הוא
אשר יצייר הנמצאות לא שקנה הציור מחד הנמצאות אשר מחוץ אבל כמה
שהם בו בציורו המסובח אשר לא יסתתק בו אחר ולזה בציורו עצמו ידע
הנמצאים והאישים כלם וזה הציור המסובח לו תמיד והוא העיון שרמז
אליו ארסטו בזה המקום והשכלים הנפרדים עמוסי הנמצאות וסדרם
וינשרם לפי אותו הפשיטות והיחס שבינו וכניהם וזה הציור מתחלף
כמין לפי התחלפותם וכמו שיש הנה צורה אחת תנזייר בטיבים מתחלפו
כי היא תמצא בבת עין ובכח המדמה ובכח הזוכר ובכח הרברי ואלה
המציאות מתחלפות במין עם היותה א' כן צורת הנמצאות הא' פשוט'
ישתבח תנזייר בנדרים מתחלפים ויעדיף ציורו ית' על ציורם על שהוא
ישתבח וציור כל המציאות ואישי ופרטיו בציורו עצמו ולא יטרוך אל זולתו
לקבות הידיעה וחכמתו איננה מוצאת בהם אבל הנמצאות נספעות ממנה
ואיך הם צירוף אל הזולת והשכלים ההם עם היות לא יקנו הידיעה מהדברו
אשר הם במדרגה למטה מהם יש להם צירוף אל מה שלמעלה ולא יכלול
עינם בעיניו עד שאין הם יחס כלל והשכל האנושי בעמרו על סודות
המציאות אשר המופת ומצד הקבלה והכבואה בדברים שא' ויהיה מעיון
תמיד הנה כבר ידמה לאותם הנכדלים ולכן הושרסנו שתלמוד תורה כנגד
כלם ושאיך מבטלין אותה למצוה מן המצות לא מעטו המספר ומי שתורתו
אומנותו פטור מן התפלה כמו שאמרנו בא' ממסכ' שכת הנה על זה האופן
ראוי שיוכן ענין ארסטו ויהיה זה הצעה שנגיע אל ביאור זה במאמרם
ובפרקים שבכא מאותה החכמה בעה ניש בכאן מקום שאלה והוא איך
אמר כי השכלים הנכדלים איך להם פעל' זולת העיון וכבר התבא' במופת
במשה שהם יניעו הגרמים השמימי' וכבר סודר מהם פעל' והם משפיינו
הנזור כלם אבל י' סיבא ורמ' ורבים מהפלוסופים ונפרט השכל הפועל אצלם
ולדעת י' רשד הם יתנו השכל האנושי ומה ענין ארסטו שאין להם פעל'
ובאמר שיש לנכדל ב' מיני מהפעולות הא' בכלי רל' סימא גסס מוכן לקבל
דענו כמו שנמצאו הגרמים השמימי' מוכני' בטבע שאי' לא ככדים ולא
קלי' בתמונת שהיא ברורית שיקבלו התביעה הסבוכית מהם והאחר פעל'
בעצמו הנכדל מחד מה שהו' שכל והוא הציור והעיו' שרמז בכאן ארסטו וכו'
האוסר אשר בו הפעל המיוחד לו והתביעה מחווי' ג'כ לפי דעתו לעצ' הציור

והתעורר כמו שביאר במאמר ז' במטה הוא העיני בכאן ואם כן הציור
 והעיון הוא המיוחס אליהם ראשונה ואמנם הפעל המתחייב מהם הוא שכי
 כי הפעל המיוחד לשכל הוא הציור כמו שהתבאר בספ' הפס' ונרמז בכאן
 וכבר איפשר שנעמוד מזה אשר אמרו ארסטו הנה שלא יתחייב שיהיה
 האל הנבדל יתברך מביע לאחד מהגרמים השמימיים מפני מה שטעון
 רשד בפירוש למה שאחר הטבע שהוא אם היה הנה עלה אין הפעל לה
 היה הטבע כבר פעל הבטל וזה כי כבר התבאר בכאן שפעל האל הנבדל
 המיוחד הוא העיון אשר הוא ציור הימצאות במציאות המושגת אשר להם
 בו ולכן לא יהיה הנה עלה אין פעל לה אבל לה הפעל המתמיד המיוחד
 וסרה השאלה התגריית האומרת קורס שברא הקדוש ברוך הוא עולמו מה
 היה עושה כי באמר היה לו הפעל המיוחד אליו מצד שהוא האל הנבדל
 והוא הציור בשכל אשר הוא אמתת עמו יסתבח ויתרומם על כל ברכה

ותהלה : אמר
פרק

אמר יוסף ארסטו בעומק מליצתו זאת כלל בזה הדרוש היב
 דברים ואני אגידם לך אחת אחת : ראשונה שהכללה
 ראוי שתמצא בפעולת הכח היותר נכבד ממנו שהוא השכל : סנית
 שזה הכח האלהי בו יתערב האדם אל הדברים האלהיים ורמז בכאן מה
 שביאר בג' מספר הנפס שזה הכח להיותו בלתי מעורב להיולי הוא בהכרח
 מושכל ז' רשד החליט המאמר בפירושו למאמר הז' ממה שאחר הטבע
 כי כל מעור' בהיולי הו' ממעור' בהיולי ואם אינו מעור' בהיולי כמו שהו' השכ'
 ההיולי הו' מכלתי מעור' בהיולי ולכן לא יצטר' ארסטו לפי דעתו שם להכני'
 כאלה הקוויות אשר לבעלי נפש אשר בכאן התחלה סכלית זולתי נפש
 האדם וכביאורו למאמ' הו' מספר הבח' ומנה נומנו שזה הבעל נפש יצטרכו
 אל הדבר זולת האים המהוות וזה דרוש עמוק אין אנחנו בדרכו אבל מה
 שיוסכם שם מערת הפלוסופים המשאיים שהכח הרברי מפעל שכל נכדל
 ובזאת הצורה אשר תשיב הכלאים הנדל עצמי מהמקריבה ירמה א' אותם
 השכלים דמיון מה וכתב רבינו משה זלכפא מהמורה בזה ק'טסן וכאשר
 יומר האדם בענין שבו כפלא מאד מה שאין כן בדבר גלגל הירח והוא
 ההשגה השכלים אשר לא ישתמש בה חוש ולא מעשה הגוף ולא רגל ולא יד
 דמה אותה להשגת הכורא אשר איננה ככלי ואם אינו דמיון באמת אבל
 גראהן הדעת חחלה ונאמר באדם מפני זה העיון רוצה לומר השכל
 כאנשי האלהי המדונק בו שהל' כולם אלהים וכתמונתו לא שהם יתברך

יהיה בנך ובעל תאוה פד כאן : שלישי סכזה הכח יתערב האדם אל
הדברים האלהים והמוז בזה אל השכלים הנכבדים ורצה בזה כפי ההתרמו
כפי מה שעבר וירמוז כפי השגתו אותם אם השגת מציאותם זה דבר כבר
עמדו עליו המופתים ההכרחיים בחכמה הטבעית והאל יתברך ולאמנם
השגת מהותם וכפרט השכל הפועל לפי דעת רסר אמר בפירושו למאמר
הב' מספר הנפש לארסטו ייער לחקור ממנו ולא נמצא אליו זאת החקירה
אמנם המתפלספים תלמידיו כלם שמו זאת ההשגה אפשרית מלבד אבוננר
וכבר ביאר החכם רבי לוי בן גרסום מבני עמינו שהשגה הזאת ניתנת
בטבעות רבות הכרחיות בראשון מספרו מלחמתו יו' : הנה איך שיהיה
המוכן מארסטו במקום הזה סזה הכח האלהית מאד נסבנו ושיב הדברים
האלהיים ופורות המציאות והשכלים הנכבדים והוא ראש ואדון בטבע
על יתר הכחות כמו שהגה העניין בדברים האלהיים אשר הם מושגו
פהם שרים וארנים על יתר הדברים שחס מושגו יתר הכחות :
דביעית שהחיות האמתית היא כזה כח כיהיה החיות כפי ההשגה : ואחר
סכזה הכח היא ההשגה החשוכה האל יתברך בו החיים האלהיים האמתיים
וראוי לאדם לבחור בחייו עצמו ובפרט בחיים המעולים האמתיים :
חמישית כי יש בזה הכח האלהי ב' מדרגות האחד כשהגוף בשלמותו הראשון
אשר הוא בתכלית מציאותו טרם יגיע לו המושכלות כ' אחר קנין החכמה
והמדע כעת אשר לא ישתמש כמושכל וג' כעת העיון כמה שידע וההשתמשו
בהשגה ובפעל העיון ושאלה המדרגות שלמות קצתם אל קצתם וזה שקבי
המושכלות שלמות לשכל אשר בקנין והו' השלמו האחרון וכי ההצלח' החרוב'
לאדם והטוב העליון לו הוא זה הפעל רוצה לומר פעילות העיון בהתמדה
כאופין היוחר שלם שאיפשר וכי החו' באלה החיים המהשכים העיוניים
אינו חי חיים אינו שיים אבל חי חיים אלהיים וזהו המאושר האלהי מאד
כתב רמ' זל כפ' חלק א' במורה זה לשונו השכל אשר השפיע הבורא על
האדם והוא שלמותו האחרון הוא אשר הובע לאדם קודם מרותו וכשכלו
כאמר בו שהגוף כולם אלהים וכדמותו ובגללו דבר אתו וצוה מותו כמו
שאמר ויצו יו' אלהים על האדם ולא תהיה הצוה לכהנות אולימי שאין שכל
לנוע' כאן רמז בו ז' שהאדם הוא כבר הביע לשלמותו האחרון א'
אשר הוא שכל בפעל ומבני השכל יהיה לו בפעל כאמר לו סגור כולם
אלהים ודמותו ובגללו הובע לנבואה שירכר אתו והכניאה לא תהי' לכהנות
ולא מי שהגוף עם שלמותו הראשון והוא השכל ככח וכמו שאמר בפ' ל'

מהחלק ה' שאין הכרח שינבא איש בלתי הכס או שינבא צפרדע וזה לפי
שם השם יבוא לינבא למי שירצה אמנם לשלם המעילה כתכלית אבל
הפתאים מעמי הארץ אי אפי' שר זה אצלם רונה לומר שינבא אחד מהם
אלא באפשרות חמור או צפרדע וכו' ולכן כאשר אמר והנבואה לא תהיה
לבהמות ולא למי שאין סכל לו ירצה מי שהגא מעם הארץ והוא בה' בדמו
אדם ולכן אמר וְרָשָׁד בְּתַחֲלוֹתָיו לְפִירוֹשׁוֹ לְסַפֵּר הַשְּׁמַע כִּי כִמוֹ שִׂיאֵמֶר
סס אדם על המצוייר באכנים ועל האדם החי המרבה בשתוף כן ואמר
על החכם ועל מי שאינו חכם וכבר רמז זה ארסטו במקום הזה כשאמר
כי בפעולת זה הכח השכלי האלהי הם החיים האמתיים וחיי עצמו ושראו
לכחור האדם כחיי עצמו קרא ההסגה העיונית עצמות האדם וחיי עצמו
א"כ הבלתי משיב א"ן לו עצמות הדבר ל"ל האדם אשר בעבורו היה ואמר וְ
רָשָׁד כְּפִירוֹשׁ לְסַפֵּר הַהִגָּת הַמְדִיכָה כִּי כָל דָּבָר כְּסִיפֶקֶד מֵמִנּוּ שְׁלֵמוֹתָיו
אשר בעבורו נברא אין הכרח כן העדרו למציאותו. ששית שהוא
הנכדל מחמור והשכלים הם בתכלית ההצלחה והאושר והמעלה כל אחד לפי
מדרגתו מפני שנמצא להם זה הפעל המתמיד ל"ל ההשכלה והעיון בפעל
וביאור זה כבר עבר מדברינו: שביעית שהאדם יהיה מאושר בהיו
דומה לאושר הנכדל וכבר התבאר מדברינו בתחלת זה הספר כי האל ית'
התכלית האחרונה לנמצאות וכי הנמצאות כונן בהם עצם הנמצא למה
שהוא משל ודמות למציאותם המושכל המשובח אשר בו על סיתחסו לא
על שישו חלילה ושהכוונה כלה היתה הגעת השלמות האל יתברך ושלמותו
כשעורו ישתבח איש על מדרגתו במציאות כפי מדרגתו ממנו ית' וכאשר
היה הוא ישתבח בפעל תמיד ושלגו לו פעל השכל והוא השכלת הנמצאות
בהשכלת עצמו תמיד כל הקרב הקרב אל מקדש יי' ויהיה חיי אלהים וידמה
אליו כפי שעורו בהשכלה וכפעל הזה ולכן היו הכהנים הקרובים אל יי'
מקודשים בהיות בפעל ההשכלה והעיון תמיד כפי צידם נימוס הנמצא
ופדרם וישרם כיד אלהים הטובה והיא האדם מיוחד מיתר הנמצאים
השפלים כזה הכח האלהי אשר לו בזאת ההשכלה והיריעה התמידית אשר
בעבודה נברא והוא תכלית שלמותו מסתרי המציאות כי החמר הראשון
אשר הוא במקבל לצורה הראשונה ית' להיות נמצא זה פעל תמיד ניתן
לא מקבל פועל לא מתפעל וז' כח לא סר ממנו ההעדר דבק אליו מתפעל
מקבל לא פועל ולא ניתן ככח היותו חמר כמו שהתבאר מעניינו בראשון
מש' השמע והנה להעדרו מהצורתי והשלמותי ולכש ויפשיט וילבש ער שיקבל

הנורה האנושית האל ית' אשר תדמה בקנין החכמ' ובהשכל' ועיון התמודד
למי שהוא שכל בפעל תמיד שהוא הבורא יתברך כי התכלית הוא הגעת
השלמות ושדמה הנמצא אל המציא בכל מה שאיפשר עד שתק' איש האלו
כי כל הנקד' בסמו' ולכבודו בראו' ותוכל' מה שקדם מההנודו הנעשה והכנה
נזאת הנוד' ולזה נכרא במעשה בראשית אחרי הכל והשכל העצו' כי תחלת
מה שברא ממנו ישתבח היו השכלים הנכדלים ואחרות מה שנכדרא היה זה
השכל האלהי כי מאתו יצאו ואליו הם שבים ולכן היו הנמצאים משתוקק'
בטבע כל אחד אל שלמיתו בדמו' אל מציאותו המשובח בכל מה שאיפשר
ולזה תרוץ האבן כאשר הושלכה באור לרד' למטה לארץ לבקשה מציאות'
באופן היותר שלם שאיפשר לפי חוקה שזהו שלמות מציאותה במקומה
הראוי לה ולזה אמר הפלוסוף בתחלת זה הספר ברוב הטוב זה לטובו
על כן השיבו אשר דברו כי הטוב הוא אשר הכל יחאו והפיל' ככאן מלת
כל הכולל' כל נמצ' אשר יכסף וישתוקק אל טובות' אם בטבע אם בבחירה
כל אלפי מעלת טבעו ולכן היה הוא ית' ככסף מפאת כל ואל' זה הזירה
התור' באמו' אליו ואתה את' י' איד' אשר הוא ההכסף והתאוה להרמז' אינו
בעל' כחנו אם בשכל' ואם במעשה ושיהי' זה התכלי' כמו שהוא ככסף בטבע
ככסף בבחיר' על כל התכליו' בכל לבד' ובכל' כספך ובכל' מאדך וכת' רמז'
כפ' שני' ח' מהמורה זה לטובו וכאשר היה האדם על שלמות עניינו והוא
עם מחשבתו במושכליו אשר כאמר בו בעבורם ותחסדו מעט מאלים לא
היה לו כח להשתמש במפורסמות כשם פנים ולא להשיגם על הגרה כזה
כי האדם הוא חי חיים עיוניים ושהיה עם משכלותיו בפעל ולזה כאמר
בצלמנו שהוא ההשתדלות במושכל' וזאת הפעולה היא התכלית האחרון
וההשלמה האחרונה וגרוב החבורות ומחשבתו הטובה לא היה משיב
בעניינים המדויקים המפורסמים עד שחטא' : שמינית שהאוסר
וההשלמה אף גם זאת שהיא פעולה עיונית כמו שקדם לא תהיה איזה עיון
הזדמן אבל העיון אשר הוא כפי עצמו נכבד ובכאן התבא' יסוד גדול והוא
כי למה שהי' האדם מאוסר באשר ידמה קצת אל האוסר הנכדל וקיה האל
ית' מאוסר כפי פעל העיון אשר לו אשר הוא השגתו עצמותו הנקי יתברך
היה האדם בתכלית האוסר והמעלה כאשר ישיב' אותו יתברך ביותר שלם
שכפנים שיושב אל הטבע האנושי כי הציור המיוחד לעצמו לא ימצ' לזולתו
יתברך אבל בהתיחסות' והתבאר עוד מדברי ארכטו כי כל אשר תהיה
העיון יותר נכבד תהיה האוסר יותר מתפשט ועולה ובעבור שהעיון בא ית'

הוא העיון היותר נעלה לאין שיעור כי היה יוקר העיון כפי יוקר הדרוש
וכמו שהיה הוא יתברך היותר נעלה לאין שיעור יחס על זולתו היה העיון
בו יותר נעלה ולכן היה זה תכלית האחרון לאדם :
תשעית כי ההצלחה על מדרגת ההשגה והעיון וכפי כוללותו והתפשטותו
וכפיו יוקר הדרוש ולכן יש החב גדול לזה האוסר וכמו שהמראים כולם
מוסגי העיון ושלמותו השגתו אותם והעיון בהם וכמו שהיו היריעות קצתם
יותר חשוב מקצת המשל שהיריעה הטבעית ככבוד מהלמדנית והא להיות
מהטבעית כפי מה שהתבאר בזולת זה המקום לכן היה האוסר קצתו יותר
נעלה מקצתו וקצת האנשים יותר מאוסרום מקצת :
עשירית שאל היו מושגים רבים במדרגת ההשגה או ההתחלה להשגת
דרוש אחד אשר בו תחלת ההצלחה והשקפה והיריעה האמתית כאותם
היריעות כפי חמר נוסאם כאותה ומנויה עם האוסר ומפני שהיה האל
הגדול מושג מדרכיו וכני ית' תכלית ההצלחה מי שרצה בהצלחה על השלמו
דאני שרצה ביריעת הנמצא ודרכי ההקבט כוראנו אחר כי היריעה כנהוא
התכלית האחרון ולזה אמר ע"ה וארעך למען אמצא חן בעיניך ואמר
הודיעני נא את דרכיך ואמנם יתרון המעיינים קצתם על קצתם בהשגתו
יתברך כבר דבר בו רמ' זל בפרק מאח אשר אמר בפירוש הרבות כשוללו
ואחר זה אנו אומ' כפי ציור מאמתת המציאות וכוללות הקפת חכמתם אחר
שהוא הצורה הראשונה להם והתכלית והפעל ודי בזה כמה שרמזנו :
אחד עשר שזה האוסר והעיון איכנו מחוייב שיהיה עם תורה אבל יהיה
בהתבודדות והפרדה מכני אדם ומהעסקים המדיניים ולכן היו החכמים
דורשים המדברות והמערות והיה רבו שמעון בן יוחאי וכני במערה
כב' שנה וק"ה אליהו מתבודד בהרים : ואחמי אומות העולם הרבו מאד
לתאר תאר ההנהגה למיחד המתבודד המעיין האלהי : ואבנכר בן טפל
חבר ספר יקר נקרא חי בן יקטן לזה : ובן אלציב חכר הנהגה מיחד ואמר
בן רשד בסוף אגרת אפשרות הרבקות בן כבר התבאר בזאת החכמה
שזה התכלית ומצא לאדם מזה היותו חלק מדינה שהאדם הוא מדיני בטבע
ושהאנשים בקסו הפרדה למה שהיו המדינות רשעות ומעיקות א ההצלחה
והמנהיגים בהם רעים מבזים החכמה והיריעה וכבר רמז זה אפלטון
בספרו בהנהגה וכתב רמזל בפ"א ה' הכוונה אחר ההקבט השם יתברך
הוא ההמסר אליו ולשים המחשבה השכלית בחשקו תמיד וזה יוכל על
חרוב כדרינות ובהפרדות ומפני זה ירבה כל חסיד להתפרד ולהתבודד

ולא יתכחד עם אדם רק לצורך הכרחי עד כאן : י' שבזאת
 ההגלחה ימצא כל טעון וכל שנוחה כי השמחה כפי הסגת הכחות ואין דבר
 באות לסכל בהסגת האמת וערך השמחה בערך ההסגה ונורל המושג :
 ולכן היתה ההסגה בו יתברך מענגת מאד ולזה אמר ארסטו ב'א ממה
 שאחר הטבע כי האל הנכבד מתואר בעונג ושמחה תמיד : י' שבזאת
 ההכלחה לא ימצא לאות היגיעה אבל מנוחה והיא דרוש כל הדברים ולכן
 בכל לעיין תמיד והיא מסתפקת כי לא תצטרך אל ארנות ואל עשר שופע
 אבל שהרב ממונו יעיק אותך עם שהכרח אל ההסתפקות וכבר הקדתי
 ומצאתי בדרכי ארסטו באלה הפרקים ו' מרות אלה אשר הקיפה בהם
 מציאותו הקדמה : כרוך שחלק מחכמתו לבשר ודם ונתן בזאת בלב איש
 מחכמו אומות העולם : ויתרומם על כל ברכה ותלה :

פרק הפועל לפי השכל ואל זה מזמנותיו הוא מוכן כבחר וירא שהוא
 אהוב מאד לסי' כי אם אמנם קצת מחשבות האל הוא על דברת

בני האדם כמו שנראה באמת היה מן הראוי שישמחוהם בדבר הנבחר
 בו ואשר הוא דומה לאל יתברך והנה זהו השכל נראוי הוא כי האל יתברך
 יגמול טוב לאוהביו השכל ומכבדיו אותו כמו לאוהביו ולשום השבחתי עליה
 ולעשות טוב לאלה העושים טוב ויושר הנה אינו בלתי גלוי כי אליו הדברה
 ראויים לחכם . ולכן הנה זה אהוב לאל מאד והנה זה אמנם כפי האמת
 היותר מאושר : אלה הם תירף דבריו וכמאמר ה' מהאיטיקם :

הפירוש אמר יוסף בזה הפרק באר ארסטו מציאות ההסגה

האלהי באישי בני אדם המעשלים מהם ומפני סרוב
 מתשלים הזמן וכחיסו שיאמין ארסטו דבר זה העתקתי מלתינו מלה במל'
 וכן אמר הפועל לפי השכל ואל זה מזמנותיו וכו' ירצה שהפועל הפעולות
 אשר הם כפי מה שיחייבם השכל : ואל זה מזמנותיו רוצ' לומר שכל מחשבותיו
 אל פעל השכל שהוא העיון והאיש הזה הוא מאושר אם במדות המעולות
 אם במעולות שכליות : הנה הוא מוכן כבחר ויראה שהוא אהוב מאד לסי'
 ירצה כי האהבה כפי הקורבה וההתדמנות וכאשר יקרב איש לפועל פעול'
 השכל והוא מעיין בשכל האלהי אשר בו הוא קרוב אל האל הנכבד וירמה
 אליו באופן היותר שלם שאיפשר בחקו ולכן אהוב לו מאד ותהיה אהבתו
 כפי הקורבה וכאשר זכר זה רצה להסיר מכשול כפירת צמיחה בזמן
 הכיפדים האחרים האומרים כי לבדולת האל הנכבד לא יחטוב ולא ידע

אלה אישי בני אדם ולא יסגו אל ענייניהם אבל שהם למקרה נפגע וכך
אמר כי אם אמנם קצת מחשבו האל הוא על דברת בני אדם כמו שכתב
באמת ירצה שאם האל ידע ויסגו על ענייני בני אדם כמו שהוא האמת
בעצמו ר"ל שהוא ידע אותם ויסגו עליהם ראוי הם שהאנשים ישמחו בדבר
אשר הוא נבחר בהם והוא הבח השכל אשר בעבורו הם מושגחים ויחזיקו
אותו אחר שבעבורו ימצאו חן וחסד לפניו ית' וכך הוא ראוי לאל יתברך
שיגמול טוב וחסד ויסגו לאנשים הכותרים בכבוד השלך האלהי אשר
בהם אשר ידמה אותו השלך האלהי אליו ית' מצד מה ופיהו אוהביו כי
האהבה לפי ההתרממות ופיהים עיני השגחתו עליהם לטובה וזהו אמרו
היה ראוי שיסמחו הם וכו' עד ולשום השגחתו עליהם עוד אמר ולעשות
טוב לאלה העושים טוב וישר ירצה כי השגחה האל יתברך אויב מיוחדת
בבעלי העיון לבד אבל גם בעושי טוב והם בעלי המעשים המאושרים ואו'
הכה מקפח שכר כל בריה עוד אמר אוינו בלתי גלוי כי אלה הדברים ראוי'
לחכם ירצה כי אוינו כסתר ונעלם כי החכם מצד שהוא חכם יפעל פעולות
היושר והטוב ויכבד השכל האלהי בעיון המתמיד ולכן הוא מוכן וראוי
סיהיה אהוב למעלה ויחמד למטה ומוסבה אמנם מה שימצא מהקראים
חכמים מהשחיתות והעביו נת אינם מכלל החכמים וכבר רמז זה ארסטו
בכאן וביאר אותנו במאמר הזוהי הספר וכבר נתן דרך במציאות החכמי'
בעלי הרוע באחד מספר ההנהגה : וכפתיחתו לפרוש הארץ על המלה
לספר השמע . וכבר דבר בזה אבוחמר דבור ככונ מספר מאזני המעשה
אשר לוי עיון משם עוד אמר לכן הוא זה אהוב לאל מאד והנה זה אמנם
כפי האמת יותר מאשר וכמו שהייתה זה באל האל אהובים הם יותר
מצלמים ומאושרים בעיני העם כל שכן היותו אהוב אל האל הנכבד שהוא
היותר מנושר בהחלט כפי האמת : ואם היה תחכם הוא יותר אהוב הנה
הוא יותר מאושר : וככאן הורה שזאת האהבה וההשגחה היא על מדרכו
ושהיותו אהוב היא יותר מאושר והתבררו בזה הפירוש שרשים א' שהאל
הנכבד יודע ומשגח את בני האדם : ה' שהשגחתו במעלות עליונה ה'
שהשגחתו בחכמים הנבונים למעלה מהשגחתו בזלתם הד' שהאושר כפי
ההשגחה וההשגחה כפי המעלה והאושר : החמישי שהמאושרים אהובים
אל האל יתברך מאד וראוי שתדע שזאת האהבה אוינה האהבה אשר
זכר גדרה בת' מזה הספר כי אותה האהבה לא תפול אלא במתיחסים :
נשם אמר כי לא יתקן האדם אוהב לאלהיו ולא תפול ביניהם יחס האהבה

אבל זאת ההכחה היא אהבת העשוי לעושהו ואהבת העושה' הדמי' לעשוי חליו
 ולכן אמרה התורה ואהבת את יי' אלהיך • ואמר אברהם אהבו וכל מה
 שדבר ארסטו בזה הפרק הוא באות לשחשי התורה אלא שראוי לחקור מה
 הם המעשים שבעבורם יקרא מזלתי לפי היריעה אשר תתאר את בעליה
 באושה ומשובח עליה וזאת חקירה בפני עצמה • אבל דבריו על דרך
 כללות כאותם מאה וכבר מצאתי דברים מהפלוסופים יחסושרה לארסטו
 שהו לא יאמין בהשגח האיסיה וכבר זכר זה רמזל בפזח מהחב ורבו אשר
 אתו • גאני מצאתי בדבריו אנה מפורס אמונתי בהשגחה וארסטו לא
 ינהג לדבר בהעברה אבל על אמתת סכרתו כי לא מנעוהו הרגלודות ולכן
 לא יברח מלהרום שרשי הדתות והנמוסים במה שיבוא חליו עינו בפירוט
 לפי דעתו ואני חקרתי מינס מצאתי זה המאמר בכל ספריו ומאמריו ולא
 מצאתי ממנו מאמר חולק על זה ולא ידעתי מי הביא האומרים לחס לנו
 הערר ההשגחה באישים ובפרט במעולים וכאשר הגדלתי החקירה מצאתי
 כי מה שיחשבו מהשגח ודעתנות אליהם יעד ההשגחה הזאת וארסטו לא
 אמר אלא שהבורא ית' לא ידע חסו צממו אבל מצד שעצמו הוא הסדור
 וההדרגה אשר למצאנות במציאות ונתר משוכח ית' ידעאותם ולא יתחייב
 מזה אלא שלא ידע אותם מצד עצמו כמו שכתבתי כפרקי האלהות ובה עם היל
 סקנת מחבוי עמינו אמרנו שלא ידע החלקים מצד שהם פרטיים ועם כל
 זה תהיה השגחה במעולים מצד הטבעי האיסוי וראו לפתור ולבקש זה
 האמצע באופן לא יהרס קצתו את קצתו ומבעלי זה הדעת' לוי ג' ברסוס
 כך מנלחמות יו' : והיותו גער על מחשבתו בזה סקס לחסו הענין ממה
 שראו מדעותיו המפורסות בקדמות העולם ושהדברים כלם בדרך חיו
 בהתחייב המושכל מהשכל ולכן היתה ההשגחה בהתמדת הינוים מתחת
 הגלגל ושרה מהאכסים במה הם אישים כי לא ישתנה דבר מטבעו המושב
 לפי דעתו בקדמות ולכן יחסו הדעת ההוא עם שהוא לא דיבר בו בזולת זה
 המקום וצריך עיון וחקירה שאין אנחנו בדרכו ואדמה ע"כ המחשכ הגובר
 כי הדעת החישי אשר הלי לעצמו באותו פרק יח ואשר בוא עניינו
 בפלא מהחב מהמורה יסכים עם דבריו ארסטו הנה ונריך חקירה ועיון •

וכבר אפשר סגח ממה שנמצא בנו מזאת התמוקה
 אל העיון ומציאות זאת ההכחה בנו על המושכלות
 ראה על השארות הנפס זה שאס לא ימצא בהם רועס בהצלחה האנושית

פרק

בהשארות השכל הוא מכוון שאין בהם תועלת כלל כי אם היה בהם תועלת
 היה בהכרח אם בהצלחה האינדיבידואלית אם בחיים גופיים כי אין בכאן צד
 שלשי ובהיות העניין כן הוא מכוון וזה שלא די שאין בהם תועלת בחיים
 הגופיים אבל ימצא ההסתדרות בעניינם מעיק טוב החיים עד שכל נמצא
 רוב העיניים המסתדרים בקנין החכמה שלא יפנו אל ערבות אל החיים
 הגופיים ולא יקחו מענייניהם אפילו ההכרחי להם בשלמות ואם אמר
 אומר שהכח אל השגת המוסכלות הושם בנו להיותם התחלות המלאכות
 המעשיות אשר הם צריכות בתקון ענייני חיותנו ולזה נמצא בהם תועלת
 מזה הצד אמרנו לו שזה בלתי צורך מפני כי כבר תמצאנה מלאכות עיוניות
 אינם מכוונות לצד המעשה כלל וזה שאם הונח העניין כן תהייה המלאכה
 המעשיות יותר נכבדות מן המלאכות העיוניות לפי שהם תכליתם וזה
 חלוק מה שכווננו עליו כי אכחנו נמצא אבל כל אדם שים יתרון רב לחכמת
 העיוניות על המעשיות ונמצא עצמנו שמחים במעט במה שנסייגו מאלו
 המלאכות העיוניות יותר ממה שנסמח בהן שנסייגו מהמלאכה המעשית
 ועוד שכל ידמה שאין לערבות ולשמחה מה שנסייג מהחלק המעשי יחס
 אל השמחה והערבון אשר לנו בודיעתנו במה שנסייג מהחלק העיוני ומצאנו
 האנשים שנסתפקו בהם ערבת האנשים אלו בעינינו וכו' מתספקת לנו המעשה
 וזה כלו ממה שירדה שאין החלק העיוני נכבד בעבור החלק המעשי
 הרל כג' בסירונו לקצור רסד לספר הנפש ונא' מספרו מלחמות השם
 אבל טענו על דעת רסד במהות השכל היולני .

פרק

אמר יוסף כל המעיינים אשר קדמו נכספה וגם כלת נפשו
 דעת אלה רוצה לומר אם ישאר אחד המנות חלק מחלקי הנפש
 שזה הכח רוצה לגמר השכלי הוא היותר גראה מעניינו זה להיותו בלתי
 עסוק בחקר אבל לא מצאת אליו שיחד מופת בזה הדרוש בכל ספרנו
 ולא גם כן מחקר ממנו לפי מה שהגיע אלינו מדבריו בחכמה הטבעי ולא
 בחכמת האל יתברך ולא בחכמה המדינית אבל רסד אמר שהו יעד לחקור
 אם איפשר שנסייג השכלים הנפרדים אשר הם בעצמם שכל וכפרט השכל
 הפועל מהם ושקול לא מצא אליו זאת החקירה והכלוסופים המשאיים
 אשר אחרי הרבו לחקור מזה מספריהם היודעים וכאגרותיהם המפורסמים
 וכלם חשבו שביאר זה ההשארות במופתים נחתכים אבל בתנאים יודעים
 מלבד אכונדור אל פרבי שהוא הכחיש מצאותנו בפרטים מאמרו ובמאמר
 שקראו שכל הורה כזה ההשארות ובה גם כן בחלקנו רוב עינים קצתם

שמו אותו איפסר רחוק מאד וקצתם שמוהו הכרחי לעדת האנשים כלם
וְרָסַד עֵם כָּל אֲשֶׁר הִתְפַּלֵּף אֹמֵר בְּסוֹף אֲבֵרֵת אִפְסַרְתָּ הַרְבֵּקוֹת שׂוֹאֵת
הַהֲזַלְחָה קִטְהָ מֵאֵד וְשֵׁאִי אִיפְסַר מִצִּיּוֹתָהּ אֵלֶּא בְדוּרָיו הַחֲשׂוֹנִים וְכַמְדִּיכָן
הַיִּקְרֹת שִׁמְלֵךְ עֲלֵיהֶם מִלֶּךְ חֶכֶם וַיְהִי עַם קְבוּצִים מֵעוֹלָם יַעֲזֹר וְקִצְתָם
אֵל קִצְתָם מִכְבֵּד הַמְדִינֹת הַנִּמְצָאוֹת הַיּוֹם וְנִדְרָרִים הֵלֵא אֹמֵר כֹּאבְרֵיתוֹ
זֶה הָאִישׁ רֹזֵה לְמוֹד רַבִּי לִי הַרְבֵּה לְדַבֵּר בְּזֶה וְעֵשָׂה פַעֲמָה אֲשֶׁר תִּפְמַע
עֲנִינִיכָה בְּפֶרֶק אֲשֶׁר לִפְנֵי זֶה וְאֵבִי אִין דַּעֲתִי בְּמִקּוֹם הַזֶּה לְחַקֵּר מֵעוֹמֵק זֶה
הַדְרוֹם חֲקִירָה מוֹפְתִית וְלֹא לְהַעֲתִיק סִבְרַת הָאֲנָשִׁים בּוֹ אֲבָל אֲרֵאָה לְעִיֵן
אִם יִתְחַיֵּב מִמָּה שְׂזָכַר אֲרַסְטוֹ בְּסִפְרֵיו בְּתַלְמִית הָאֲנָשִׁי וְכֵה זֶלְחָתוֹ וְטוֹבוֹ
הָעֲלִיּוֹן שִׁיִּשְׁאֵר בְּפִשְׁנוֹ הַחֲרִיוֹ אִם לֹא וְכֹאמֵר כִּי כֹאֲשֶׁר יִתְבַּחַר מִדְּרָרִי
אֲרַסְטוֹ שֶׁהָאֲשֶׁר הַשֵּׁלֶם הוּא עֵינָן מִיּוֹחַד מִפְּנֵי שֶׁזֶה הַפַּעַל הוּא לְחַלֵּק מִן
הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר בּוֹ הָאֵדִם אֲדָם וְהוּא הַשֵּׁכֶל זֶה הַפּוֹעֵל לוֹ כַּעֲסֵר רֹזֵה לְמוֹד
מִזֵּד שֶׁהוּא מִדְּכֹן וְתַלְמִית כָּל דְּבַר וְטוֹבוֹ הוּא בְּפַעֲלָהּ הַמְיוֹחַדֶּת אִם כֵּן פַּעַל
הָעֵינָן הוּא טוֹב וְאֲדָם יִתְזַלְחָתוֹ הַמְיוֹחַדֶּת וְכַמוֹם הַמְשׁוֹרֵד הוּא בְּפַעֲלוֹתָיו
הַמְיוֹחַדֶּת אֲשֶׁר הֵנִי הַסִּיד כֵּן טוֹב הָאֵדִם הוּא בְּפַעֲלוֹתָיו הַמְיוֹחַדֶּת שֶׁהוּא
הַצִּיּוֹר בְּשֵׁכֶל וְהַצִּיּוֹר גַּם כֵּן מִפְּנֵי שֶׁזֶה הַכֹּחַ יִתְעַרֵב לְדְרָרִים הָאֵלִים וְכֵן
יִסְבֵּל הַשֵּׁכֶלִים הַנִּמְצָרִים וְלֹאֵל הַנִּבְרָאִים הַזֶּה הַפַּעֲלוֹתָיו יִתְרַעַל וְעוֹנֵם מִסָּר
הַפַּעֲלוֹתָיו וְגַם מִזֵּד שֶׁזֶה הַצִּיּוֹר וְהַפַּעַל יִדְמֶה לֵאלֵל הַנִּבְרָאִים הַמְאֻשֵׁר
וְהַתְּבַח וְלִמְלֵאכֵי הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר כֻּלָּם יִתְאֲרִוּ בְּהַלְלוֹתָם וְכֹאמֵר וַיְהִי בְּזֶה
הָאֵדִם כִּי בָּא אֵלָיו מִזֵּד אֲשֶׁר בַּעֲבוּרָו הוּא אֲדָם הִנֵּה כַּסִּדְמָה אֵלָיו
בְּפַעֲלוֹתָיו הוּא הָעֵינָן כַּמוֹ שֶׁהֵם מֵעִיּוֹבוֹם וַיְהִי מִצִּלָּתָהּ הַזֶּלְחָה עֲצוּמָה יוֹתֵר
מִהַיּוֹתָ מִצִּלָּתָהּ בְּמִשְׁדֵּר הַפַּעֲלוֹתָיו זֶהוּ מִהַ שִׁנְתָּבֵאֵר מִדְּרָרִי אִם כֵּן לְכַד וְהֵמָּנָם
שֶׁלֹּא יִתְחַיֵּב מִזֵּה שֶׁתְּהִיָּה זֹאת הַהֲזַלְחָה לְעוֹלָם אֶף אַחֲרֵי הַמּוֹת זֶה מִבְּנֵי
מֵאֵד מִכֹּחַ אֵלֵי הַרְאוֹת אֲשֶׁר עֵשָׂה וְכַמוֹ שֶׁפַּעַל הַנִּבְרָאִים הַטוֹב הוּא טוֹב הַנִּמְצָא
בְּמִשְׁוֹרֵר מִזֵּד שֶׁהוּא מְשׁוֹרֵר וְלֹא יִתְחַיֵּב מִפְּנֵי זֶה שֶׁתְּהִיָּה נִצְחוֹ אִם כִּסְפֵרִי
כֵּן טוֹב הָאֵדִם מִזֵּד שֶׁהוּא אֲדָם הוּא פַעַל הַדִּיבּוֹר בַּעֲזָמוֹ אֲשֶׁר הוּא הָעֵינָן
יְהִי נִצְחִי אִם בְּפֶרֶק לֹא יַעֲשֶׂה בְּמִהוֹת הַהֲזַלְחָה דְּבַר הַנִּצְחוֹת אִם הַכְּלִיּוֹן
אֲבָל הִתְהַיָּה יוֹתֵר עֲצוּמָה אִם הִתְהַיָּה נִשְׂאֵרֶת וְאִם הִיא מִחַיִּיב מִזֵּד הַיּוֹת
הַזֶּל זֶה שֶׁתְּהִיָּה כִּשְׂאֵרֶת רֹזֵה לְמוֹד הָעֵינָן לֹא הִיא בְּתֵק מִמֵּינֵי אֲרַסְכֵּן בְּחִבְמָה
הַזֹּאת כִּי הוּא עֵינָן כִּפְלֵא לְמִדִּינִית וְלִמְהֵיב וְלֹא בִיתֵד חֲכֵמוֹת הַטֹּבֵעַ וְגַ'
שֶׁאֲחֲרָיו וְלִכֵּן הוּא מְבֹאֵר שֶׁלֹּא כֵיֵן אֲרַסְטוֹ שִׁתְחַיֵּב מִזֵּה הַהֲזַלְחָה הַעֲזוּמָ'
הַשְּׂאֵרֹת אַחֲרֵי הַמּוֹת וְלֹא יִתְחַיֵּב מִסִּרְטוֹ וְכַמוֹ שֶׁהַכְּבוֹד יוֹתֵר נִכְחַד מִהַתְעַבֵּר

הבשמיים כמו שביאר ארסטובא' כיוקומיאה כסאמר שהנכחריס בחרו
להס הכבוד והבהמיים והגרנדריס המאכל עם היות אין הכבוד כשאר אבל
כפסד כן הוא מאושר וההצלחה האחרונה אשר ביאר במאמר ה' שקראו יות'
חסונה מכל הדברים ושהיא ההצלחה בהחלט ל' העיון בה' אף גם זאת
אלא תשאר וכמו שהכבוד אין לו מבוא בהצלחת אלה החיים ל' בהשאר
אבל הוא מעיק אותם מאד כי אנחנו רואים דורשי הכבוד והשרר' יאבדו
הרבה ממה שראות את אלה החיים ואין לו רופס בהשאר הנפש אבל הוא
כבוד כפסו מהמאכל והמשתה והמסגל : כן הוא העניין בעיון בשכל
נסלמות החכמה כי הוא טוב בעצמו וכו' כדמה אל האל הנכדל ולקדושי
משרתיו עם היות שאין לו רופס באלה החיים ולא בהשאר ומפעולות
הכבוד יסתכל להשלים אלה השפלות הנמצאות בתת להם צורות נורה אח'
צורה בהדרגה עד שיקבל היותר חסד מהנמצאות והוא ההיולי שלמו אחד
שלמות עד שיגיע לקבל שלמות ופלא ידמה מצד מה לאל הנכדל והוא הצנר'
האנושית הפועל העיון וכמו שחסר טבעו מלקבל זמת הצורה לנצח כן
חסר טבעו מלקבל צורה תפעל לנצח וכמו שהחי יותר נכבד מהזן והזן
מהבלתי זן ואף גם זאת כי שניהם הויים ונפסדים וגם כי קצת מצמחי
האילנות יתר ארזי הזמן מקצת החיים והחי המדבר יותר נכבד מהחי
הבלתי מדבר ואף כי שניהם הויים ונפסדים ואף גם זאת כי קצת הנח
אדוכי הזמן מהאדם : וכן החי המדבר השלם בחלק הדבור ממנו אשר
הוא החכם בחכמתו יותר שלם מהמדבר הבלתי חכם אעפי' שישארו זמן
סוה או שיסאר הבלתי חכם כחכ' או יותר ממנו כן החכם המשתמש תמו'
ומעיון מהחכמה יותר שלם מהחכם הבלתי מעיון ואף על פי שיסאר
הבלתי מעיון יותר מהמעיון כי לא תבחן ההצלחה מצד ההשארות אבל
מצד טבע עצמותה וזה מבוואר בכפסו' ומה שביאר ארסטו שהאדם
המעיון ידמה לשכלים הנכדלים איכו ראוי שיונן שיחוייב היות העניין
לנצח כמו שהוא הענין בשכלים הנכדלים כי לא יחוייב היות הדמיון בכל
העניינים אבל ראוי שיהיה כמה שאיפשר לזה וההומה שאמר כי האדם
מאושר שיהיה קצת דומה בזה שהורה על מיעוט היחס כמו שפירסנו כפי'
דברי ארסטו : וכאשר התבאר זה הוא מבוואר שלא יתחייב מזאת ההסכמ'
דונה לומר היות החכמה והעיון תכלית כל הדברים שתהיה נשארת אחד
המות ולא גם כן מפני שאין לה דיושם בקנין אלה החיים הבהמיים שתמצא
לכנ' א' אבל העניין בהסך שתהיה החיים האלה בעבורם ואינם בעבור

החיים אלא שמציאות אלה החיים עמה הוא יותר טוב משוללתם ממנה
על זה האופן ראוי סיבוכ הענין מכוננת ארסטוהקה ועל זה האופן ראוי
סיבוכ הענין בעצמו : ואחר שתעמוד על זה בקלות יתבאר לך כלכל
שענת החכמ' לוי בן גרסום וזה שהוא אמר שאם לא היה בקנין החכמה
רושם בהצלחה האינסי' אשר רצה בהשארות הנפש לא היה בקנין תועלת
וזה שקד מכבוד ממה שקדם שהענין וחכמה טוב בעצמו ישאר או לא ישא
ומה שטען שהוא לא ימצא ממנה תועלת באלה החיים אם רצה בקנין
המוון והדברים ההכרחיים כמו סיראה מרדריז צדק אבל לא יתחייב
מזה מה שרצה והוא כי כאשר לא ימצא ממנה תועלת באלו החיים או
בהשארות שהוא לכתול וזה מכבוד שרריסת הכבוד באופן הראוי הוא
מעלה ממעלות הנפש כמו שאמר ארסטו בד' מספר המדות ודריסת הכבוד
לא יעיל באלה החיים ר' החיים הגופיים ולא בהשארות הנפש וכן החכמה
והעיון הנה הם טוב בעצמותם ומציאות אלו החיים הגופיים בעבור ואינם
בעבור אלה החיים ישארו מה שישארו ואם רצה בענין אלה החיים שאין
הצלחה במציאות החכמה באלה החיים הוא שוא ודכ' כזכ' כי באלה החיים
כהיה יותר מאושרים ומצליחים עם היותנו חכמים ומעיונים מהיותנו
סכלים והחכמה בעצמותה טוב ובעליה מאושר ומצליח ואף שלא יהיה לו
מהטוב החיצוני הרבה מהמרבית מהם והוא סכל וזה הזמן אשר אכחנו
חיים על פני האדמה כהיה יותר מצליחים ומעילים עם היותנו חכמים
מהיותנו מעמי הארץ מבלי בחינה אם ישאר לנפש בזאת ההצלחה או לא
ישאר ולכן אמר הפלוסוף בספר הנזכר שהחכמים יאמינו שהחכמה עם
שפלות המחכה יותר ראוי מהסכלות עם גודל המחכה ושהמוון יאמינו
חלקו זה ולזה תרא' חולש' טענת זה האיש בטענתו עלן ד' שד' במהות הסכל
האינסי' בזאת הטענה הגרועה אמנ' מה שאמ' שאלה המוסכלי' אינם בעבור
המעש' ה' הוא צורק ולכן אמנם אל מול דבק מבה' המח' כי החיים בעבור'
ולא היות בעבור החיי' הא' אבל החיי' הא' חיי' יית' עליונים כמו שזכר הפלוסוף
בעשירי מהמדות אשר קראם חיים מלהיים ולכן אמר שראוי לבחור אותם
ולתת' בקנינים וכבר יאכזמום שהיינו בנושבו אליונאמר שלא התבא'
מכל מה שטען הפלוסוף שההצלחה האחרונ' ל' אדם הוא הענין שתהיה זאת
ההצלחה נכחית ישארת אחר מותנו אבל שאנו באלה החיים יותר מעילים
ויאושרים עם מציאותם אצלנו מעם זולתה מהמעלות ואם היתה נכחית
ומחייבת ההשארית בעונב אליונ' עדת המאמיני' הית' מדרגת יותר עצומה

מאד לאין שיעור בערך הבעל חבלית אל הכלתי בעל תכלית שאין פס יחס
כלל ומפני שזאת התורה האל ית' אשר פס משה לבני ישראל היא משלמת
זה השלמות רובה לומר ההשאר אחר המות בעונב לא ידומה אמתתו לאחד
ממנו כמו שנתפרסם מעביינה ונתאמת מטציאותה והדבר אשר יביא אל
זה הנחיות הערב הבעלה הנפלא הוא אשר ראוי בשם ההצלחה האמתית אם
כן הוא מבואר שהדבקות בזאת התורה האל יתברך הוא ההצלחה האחרונה
והתבאר אם כן שזאת התורה היא הטוב העליון והתכלית האחרון לראש
ומפני שההצלחה האמתית אי אופשר שיקבלוה האנשים על דמיון אחד
אבל יראה שקצתם הוכנו לעבוד זולתם וקצתם הוכנו להיות אדונים כמו
שהוא הענין במדינה החשובה ואשר הם אדונים הם בעלי המעלות כמו
שהתבאר בספר ההקנות המדינות ואשר הם עבדים הם בענין אנושי המעלה
ואנושי המעלה במוחל הם מצליחי בעלי התורה האל יתברך הזאת הוא מבואר
שמציאות האדם וכללותו בארצות לגוייהם הוא בענין זאת האומ' צמוחלט
אשר הם במדרגת הקלפה ישראל המצליחים במדרגת הפרי ומפני שאי
איפשר שתהיה דבר אחד מהסוגות נבדלות שאם כן תהיה יחס הדבר אל
סבותיו יחס מקרי והמשל שהכסף אשר נתהוה מהטבע הוא במין זולת
מאשר תתהוה מהמלאכה ויהיה ההצלחה האנושית האחרונה הנשארת
עוסגת בזאת התורה האל יתברך והיו דרכי הפלוסופים זולת דרכי התורה
במין הוא מבואר שאי אופשר שתושב ההצלחה הזאת בדרך מדרגי הפלוסוף
לא העיון אמנם ול' המעש' אמנם ואמנם שדרכי הפלוסוף זולת דרכי התורה במין
נבמנות הוא מבואר מצד התכליות וזה כי האוכל כזית חלב במזיד ככרת
לפי התורה ואין בפלוסופיא ובשכל האנושי דבר שיתחיי' ממנו זה והמשל
האם מעל הבנים יזכה לעונב נצחי כמו שכל בקבלה למען ייטב לך לעולם
שכלו טוב למען יארכיך ימים לעולם שכלו ארוך ואין בשכל האנושי המופ'
ובפלוסופיא דבר שיתחייב ממנו זה התכלית וההצלחה הנפלאה מפני דבר
קטן כזה וכן בענין הדעות כי הכנס' בתחיי' המתי' אשר בא בקבל' שאין לו
חלק לעולם הבא לא יתחייב מהפלוסופיא דבר כזה אבל הפלוסופי מכחש
ההשבה כמו שזכר הפלוסוף בספר הנייה והפסד אם כן הוא מבואר תכלית
הבאור ששתי הדרכים נבדלים במין נבמנות: ולכן הוא מבואר ששתייהן
נבדלי' בתכליתן למה מה שאמרנו כי לא התחייב ממאמ' ארסטו הפה בעיון
החכמה הוא האג'ר וההצלחה האנושית שתהיה

בשארית ולא עלה על לבו:

פרק

אמר יוסף ומפני שראו חכמי עמינו אשר עיינו בפלגוסופיא
 כי ההגלחה האחרונה היא בהשלמת האדם במעלות המודות
 ובמעלות השכליות וראו מופת ארסנו שהמדון בעבור השכלו כמו שהתבאר
 נחטבו שהשגת ההשארות הוא בהגלחה וההגלחה התבארה בפלגוסופיא
 ושהתורה תיער יעור רוחני כמו שהתפרסם מעניינה וקבלו שהמביא אל
 ההגלחה אי אופסר בדרכים מתחלפים במיץ ובמהו יחסכו שדרכי התורה
 נדרכי הפלגוסופיא אחרות במיץ ויתחלפו בענין הלמוד כי התורה להיותה
 לרכים והם עמי הארץ אשר לא ידעו משפט המוסכלו ולא נתפרדו מהמוח
 היה מחוייב שתהיה למורה למוד כולל כל עדת האנשים והסתרים דמונים
 בה והפלגוסופיא למוד מסוגל למורגלים בהשגת הדברים הכלתי מבוארים
 בתחלת הדעת וכאשר ראו דוחק ההסכמה הזאת כניהם העמיקו שימתו
 לחקור ולבקש אופן ההסכמה האמתית כיניהם ער שיהיו סודות התורה
 דרושים ידועים בפלגוסופיא ותהיה מרכבת יחזקאל אשר חוייכו עליה
 ההסתרה מאד ידועה לחכמי היונים והיסמעאלים ושיקו מדות ה
 הפלגוסופיא מה שהתבאר בספר הזה המיוחס לארסטו הנקרא ניקומכיא
 הוא אשר כונן אל דרושו יתברך בתורה ובמנוות עשה ולא תעשה מלבד
 קצתם שהיו להסיר אמונות נשחתות כבורא יתברך ובשכלים נפלו בזמן
 הקדום ההנה ונתבלבלו חכמי עמינו בביאור זאת ההסכמה ונחלקו עליה
 קצתם עשה שלום כיניהם בדרך מדרכי השלום וההסכמה וזולתו באופן
 אחר כאשר ישר בעיניו כי לא היה להם דרך אחר מונח בטבעו ילכו אצל
 אישכל הישר בעיניו יעשה : וכאשר רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את
 ישראל ונתן בלב יריאיו החכמים האחרונים לבלתי שמוע אה האנשי האלה
 ובראש כל חזנות דרשות תורה לרכים מהמונחים מהסכל קצתם בטענות
 דאיות וקצתם בטענות חלגשות אטר המרבה ואחר הממעיט כוונת לבס
 לשמים ומי שלא העמיק לדעת סברותם בסבותם מספריהם ואף גם זאת
 לכוונתו ב"ו לא יוציא כשפתיו דבר כי יסכר פי דוברי שקר : וקצתם עיינו
 בזה עיון חלוש וראשון ומי שהוכיח עליהם ממי שראינו דבריו הר' נסים
 זל אשר הלעיב על מי שאמר שחכמת האלהות רונה למוד אשר קראה
 הפלגוסופיס חכמה היא מעשה מרכבה ומעשה בראשית חכמ' הטבע אחר
 כן באו אנשים מתלמי דיו והחזיקו את ידו וכתבו מאמרים אשר בהם נתנו
 לאלהי ישראל כבוד : ויצן וביעץ איך גם אחד ממי שהתפשטו מלמדיו
 סודר על מה שהתבאר מדרכי הפלגוסוף באלה הפרקים אשר העתקתי

מספרתי ראיתי אני לכתוב ידי לוי בהבדלת הסברה והמחלקת וסדר
ההקדמה הזקובלת ואשר עליה הריב אחרי שאביא קצת פרקים מועלים
בזאת הכוונה ונניח על דרך הפרטים המיוחדים מה שמסכימים בו סתו
הכתות יחד אולי תביאנו אל אריכות ואל תנאפת כלתי מועיל :

פרק

וראו שישראל השואל שאלה עמוקה ויאמר מהות ועל החכמ'
וזו משני שהוא איננו רואה סיקה נקבה מיריעתה טוב מה
ממינו הטוב שבאמצעותה ינליח האדם את דרכו וזה שהיא איננה ממציא'
טוב דבר ולא פעולתו מחדשת אתו וכאמר שדבר מוכרח הוא מעניין
החכמה שתקיה נבחרת בעצמותה ואעפ' שאיננה פועלת טוב דבר וזה
מפני שהוא מעלה מצד היותה שלמות אל חלק מחלקי הנפש וכל מה שהו'
שלמות אל חלק מחלקי הנפש הוא מעלה ועוד שהיא פועלת את
ההצלחה לא כשתהיה היא דבר זולת ההצלחה אבל שההשגחה לבר הוא
עיון ההצלחה אחר שאיננו הרגית בעבור זולתה : כי זה הוא תאר ההצלחה
ועניינה רונה לומר שהיא נרצית לעצמה וזולתה בעבורה ארסטו כנאמר
הששי מספר המדות :

פרק

רכים חשבו כי הדיעה בהכרח המדוייק בתכלית מ
מהמעלה זה שקר לא אם כן באמו שהאדם הוא יותר מועיל
מכל מה שבעולם ואולם אם יאצאו בכאן הנריס ויתר מעולט מן האדם
הנה הדיעה בדברים הקטנים ככל בעינינו הוא דבר המועיל בתכלית
באותו מאמר :

פרק

וכבר ימצאו הנה דברי אלו שה' יות' מעולט מן האר' כמו הדבר'
שהם התחלות והם יסוד העולם וקיונו וכאשר היה הדבר
כמו שהנח אם כן ידיעת הדברים האלה על שלמות היא החכמה והדיעה'
ארסטו באותו מאמר :

פרק

כמו שהרעב והצמא הרקה לגוף ורקות יקרה לו כן הסבלות
והעדר הידיעה הרקה לנפשו ורקות להוכחות זה כן הנה שני
אנשים יתמלאו והם אשר יקחו המזון והם אשר יקחו הידיעה והמלני
האמתי אמר' הוא בדבר אשר הוא יותר נכבד מציאותו והוא הרב' אשו' הוא
יותר רב מציאותו יותר רב אמתות והדברים אמנם יעריפו בזה הענין
כפי קרבתם ורחקם מהדברים הנצחיים האמתיי המציאות הקמדי ח
הנשארות ות' ר' שזהבן הנה הדבר אשר בו יתמלאו הנפשות הוא יותר רב
אמתות מהדבר' אשר בו ימלא הגוף אחר שהית' הנפש קרובה מעצמותם יותר

מהגוף וכפרט אם היה מושב מושב נצחיי וכסיהיה המלוי רצוני ההסבה
בכל ערב הוא אשר יסיג מה שהוא יותר אמת ויותר נכחד בעצמו וית'
מתווד הקש זרות היא בהכרח יותר נכחד ערכות : וכן ענין תענוג
השכל עם שאר התענוגים כי התענוג מהם מהירי ההפסד למה שיתערב
בם מההזכיות ותענוג השכל אין לו הפך אבל אם שיהיה נצחיו סופסד
הוא לטובו המתחדש עליו : אפלטון בספר הנהגת המדינה : וכתב
רשד עליו נחיי הוא מאמר מופתיו .

פרק רוב תענוגי השכל הנה אמנם יסוכו יותר טובים בעשיית
השכל אותם ומה שהוא הסבה בהיות דבר בענין היותר
טוב הנה הוא יותר נכחד ובהיות זה כן הנה השופט הוא אשר יסיג כל
התענוגים על יותר טוב מה שיהיה אפלטון באותו מאמר :

פרק לפי שההמחיד אחד אותה שהיא תודיע הסבלת הקצויות
אשר לכל נמצא מתאחד והיה התכלית הקצו אשר בעבורו
הייתה האדם היא ההצלחה והתכלית הוא אחד מהסבלת הנה החכמה
א"כ היא אשר תעמיד על הרבר אשר הוא ההצלחה באמתית :

פרק החכמה למה שהיתה היא לנדה תודיע הא' ראשון אשר
מומו נקני שאר הנמצאות המעלה והשלמות ותודיע איך
הושפעו ממונו וכמה הוא שיעור מה שהגיע לכל אחד מחלק שלמות והיה
האדם אחד מהנמצאות אשר קנו השלמות מהאחד הראשון הנה היא
אם כן תודיע היותר מעולה שבשלמות אשר קנה אותה האד' מן הראשון
וזהו ההצלחה הנה החכמה א"כ היא אשר תעמיד על ההצלחה באמתות
אכנצד באותו מאמר .

פרק אמר יוסף או איפסר שיחלוק על מוסתי
ארסטו שניאר שתכלית האנושו

האחרון הוא העיון המיוחד אל א' מב' אכסים אם שכל והוא אשר הרגיש
בזה הרגש חלוט ולא צייר אותי שכלי אבל בדמו מחבה לוא מדרב שתהי
אצלו מופת כמו שהיה הענין בעצמו ואם איש עקש דורס הנצח ותגבורת
הרכו אשר סבתו אם ההרגל אם שהו יחסו בו הגדל למה שהורגל עליו ווא'
כן : ואחר שארתי שהתגר הא' ית תורת הקדושים' ה' אשר תודיע ההצלח'
על דרך האמ' אכחנו כן שני דברי אם שתהי התורה והחכמתם יכולנו ענין
אחד במהות כמו שקבלו קצת מהנקיר אויס חכמונו ויהי' בזה שתורה לדת

האלהות ככללה לשימה שאחשוב: עם שיתחייב לזה האופן מהשכח כטולים
רבים ונבניות לא יספקו אם שכחתי מופתי ארסטו הנה ובכח הזרוע
כברוח לשכלנו לבלתי יתפתה אחרי זאת: ולהיות קאמונה הדבר שיתנה
חשוב ועלה לאיך שיעור ממה שאיפשר שידומה איך ראוי שנקבל שהיא
תחלוק על המושכלות הראשונות ולדברים המתחייבים מהם חייב הכרחי
כמו שביארתי זה בפירושי לאגרתן פרופיכו ולכן ראוי שיעיין אכחמו בזה
ואולי זה הוא אשר הכיע לקדמותינו לחשוב בססת הדרכים אחרים בצורה
והתכלית: ונאמר שהקדמה האומרת שיש לאדם תכלית בעבורו היא
מיוחדת אליו מצד שהיא אדם יסכימו עליה הפלוסופים והתורה ואמנם שזה
התכלית ראוי שימצא לצורה כבר עמדו עליו המופתים ההכרחיים בשני
מספר השמע הטבעי והקדמה האומרת שצורתו המשלמת אמתתו מצד
שהוא אדם הוא הדבור וכח על ההשכלה הוא דבר מבוחר בפסגו ואמנם
שלמותו הוא בפעולות הנכבדות ממתחייבות מאת הצור כמו שהיא העני
בכל הדברים אי אפשר שחלוק על זה בדבור הפיזי וזה הפעל ממנו
ראשון ועצמי והוא העיון והקשב וממנו שנית והוא השגת הענייני הנאות
אליו והטובים ועשות אותם ושאת החלוקה הכרחית למי שיבין הגבולים
האלה אי אפשר הכחשתו באופן מן האופנים אם בן הוא מחוייב שנקבל
מזה שהאדם האנושי וההצלח ותכליתו אם בעבורו היה הוא שתיאה המעלה
רובה לומר שימצא בו תיארי המעשים בענין היותר טוב ונבחר שיהיה:
תיארי החכמה והתמדת העיון באופן שלם מאד: וכאשר היה זה כן אוך
הענין בזה מיתן וארע ונאמר כי כאשר נעיון במה שיתחייב מן התורה
הנה לא תכחיש זה מצד מה נזה שהיא כבר צנתה על המעשים ולכן אמר
לא ימוש ספר התורה הזה מפיך וחגית בו יומם ולילה למען תשמר לעשות
ככל הכתוב בו כי אז תצליח את דרכיך. הנה נראה בזה שעשוי המעשים
ההם והכריחה מהפעולות המקולקלות כבר תהנה ההצלחה ואמנם שיש
בתורה חלק נפרד עיניו אינו נתלה במעשה כלל ושהוא תכלית המעשים
הוא מבוחר מצד עצמותו ומצד מה שקבילתו חכמינו הקדושים העיון עד
שאמר תלמוד תורה כנגד כלם ועוסק בו פטור מכל המצות זולתי יחידו
המספר אשר יחוייבו אל הגדלתם על העיון אבל לסבה תגריית כמו
שהתבאר במקומו: ואהר שהמעיון פטור מכל המצות הוא מחוייב שהם
בעבורו ולא היה הוא בעבורם ולכן היה האפשר עיון מיוחד וכבר יראה
גם כן שלא רצת התורה בידועה לבד אבל גם בהשתמשות החכמה בעיון

בפעל ולזה אמרו חכמינו קדושינו והני מילי כגון רבי שמעון בן יוחאי
לחכיריו שתורתם אומנותם אבל לחריני לא הנה כי רבי שמעון הקדוש
המאוס עליו השלום אשר היה מתיחד במערה והיה חי חיים אלהיים
מתבודד משיב סדור הנמצאות מעיין בהתמדה לאותו פטרו מן התפלה
כמו שביארנו ב"א ובסני ממסכת שבת וכאשר היה זה בן הנ' האוס' וההנלחה
אשר ביארה בפאן ארסטו והוא אושר המעשים גאוסר הוא אשר הסכימה
עליו התורה גם כן מצד מה ואם יאמר אומר וכבר חזרת להורות לבעל
הדיב שדרכי התורה והפלוסופים אחרות בתכלית ובצורה אמרתי ואין
הענין כן כי אני אמרתי שהתורה לא תחלוק על אלה המופתים והמחוייב
מהם והוא שהמעשים המעולים והעיון הנכבד כפי עצמו בהם ההנלח' אמר'
מה הם המעשים הנאים והעיון הנפלא בזה יתפרדו כי אני אומר שהם
המעשים אשר קרא אליהו יתברך וית' נאים ומעולים והם שם מאות ושלוש
עשרה בפירושם ולתה אומר שהם המעלות אשר מנאס ארסטו בזה הספר
וגם כן בעיון הנפלא כי הוא העיון בתרי התורה והלכותיה ודעו הנביאים
ולתה אומר שהוא העיון בחכמתם ואם יאמר אתה חולק על המופתים
אשר הורית אונרתי ולא חלקתי על המתחייב מהם כאמת אבל על אשר
אמרתי שהוא מתחייב ואינו כן וזה שהמתחייב מהמופת טעמה ארסטו
בראשון מניקומכיא' הו' שההנלחה פעל' לכפס המרברת כפי המעלה ואינו
מורה בזה גם בן אמוס מה שאמרת שהמעשים ההם אשר אמ' בסני מאותו
ספר הם פעולות המעלה לבר' אני מכחיס זה אבל שהמעלות אשר מנאס
האל' יתברך הם פעולות המעלה וכן מה שאמר שהאוסר השלם הוא פעל'
ההשכלה והעיון הנכבד הוא אמת אבל מה שאמרתם שזה העיון הוא כ'
בחכמיתיו זה אינו מאמין אבל העיון האלקי אשר הוא למעלה מכל חקירה
וכריאה והיה כמו שהוא עיויכס' והוא עיון סתרי המציאה אשר הם סתרי
התורה והעיון בכלל שהוא עיון אלקי אין בו סקר ולא יסכול הכזבה כמו
שהוא עניונו עיויכס' ואם יאמר אומר עוד כאשר הורית שגדר ההנלחה
הוא פעל' לכפס המרברת כפי אשר תחייבהו המעלה ותחייב אלך להורות
כי הפעולות אשר מנאס הפלוסוף הם המעלות המאוסרות כי הם לכפס
המרברת רוצה לומר המושכלת יען הם פעולות שכליות והשכל האינסי
בגוד עליהם ותחייבם : המשל שהשכל יגזר כי ראוי ליתן הממון לטי
שראוי ובזמן הראוי וכאופן הראוי בשיעור הראוי וכן יתר המעלות
אמנם המנוות האלהיות אמרת שהם מחוייבות מצד השכל וסי' להם טעם

איננו יודע אצלנו מזה שאנחנו מדברי הכבוד היתה התורה והסלופים
 בהסבמה כוללת אחת והוא הפך מה שאמרת ואם אמרת שהם אלהיות
 והפעילות אשר אמר הפלוסוף הם אנושיות ופעל לפי המדברת הנה
 בהם ההלכה או תכמים את המופת אשר הודית וכן הוא העיון כי אשר
 אמר ארסטו שהאופר הסלם הוא עיון מיוחד הנה בו עיון סכלי ולזה אמר
 פעל הסכל והוא פעל המופת ואם היה עיון התורה זה העיון היו סתרי
 התורה ררושים ידועים במופת הפך מה שהנחת ואם לא היה פעל הסכל
 ונטל המופת אשר אמרת שאי אפשר הבחנתו אמרתי והמנון האלהיות
 אשר נתנם אלינו להשלים מציא תינו באופן כהיה לו עם בגול מכל קעמים
 ובהם יתחדש מה שיתחדש אלינו מהטוב והרע ולמה לא יגזור שכלנו על
 קיומם הים סכל כסכל אשר ראה כי בהתפלגו בנזם ונכי מים על הארץ
 בשבת בצורת והוא לא ידע אך נעשה ולמה לא יהיה פעל לפי המדברת
 אמנם שאמרתו איננו אלינו אבל נתון מאת הסם מן השמים והמעלות
 המרדניות תחלת מציאותם בני המשל בזה פעולת השמים אשר תהייה
 בסגולה אשר תהייה לפי האיכות כי אשר תהייה לפי האיכות הם
 שכליות דונה לומר שנוכל לעמוד עליהם מזה שכלנו והאחרות נראה
 מציאותם בנסיון אבל האיום המומחה יגזור שכלנו שיבקש הסגולות :
 וכן המנות ואף גם זאת לא תהיה התחלת מציאותם ותועלתם ממנו אחר
 העמידה על תכליתם איש בער לא יבין לבו ללכת אחריהם וכן העניין
 בעיון כי השכל יחייב לעיון בדבר אשר התאמת תועלתו ושהוא מקנה
 ההשארות והרכקות וההשגח והטוב שהו העיון בסתרי תורתנו והלכותינו
 שהתאמת זה בכבואה ובנסיון ולכן יהיה אותו העיון פעל הסכל ביחוד
 והוא עיון מיוחד וככלל דרך ארסטו במה שאמר אך לא במה שכיוון כי
 הוא לא היה אצלנו תורה א יתברך וראה שהאופר במעשים המוסכמים
 וחקר עליהם מדעתו כי לא היה לו דרך אחרת וכן העיון אמר אחרי שמי
 שהוא למעלה מן המופת דבר אלינו בחורב לאמר זאת התורה אשר יעשה
 אותה האדם למען ילח את דרכיו אשר הלכו בדרכיו ועשו מצותיה כבר
 פעל פעל מדבר כפי המעלה וכן הוא רענין בעיון :

פרק אמר יוסף

זהו מה שחשנתי ראשונה
 לסלק מעני תרעומת מוכתי

ארסטו : וכאשר הגדלתי החקירה כזה הדורש ראיתי כי היותר נכון

שינסב בזה הוא כי יש הנה בהצלחה שתי בחינות בחינה מצד שהאר' טבעי
ומדיני ומזה הצד יש לו תכל' מיוחד ויחדהו מכין שאר הבח' ואותו התכל'
הוא האוסר וההצלחה הראשונה הוא במעלות המדות אשר זכר הפלוסוף
והאעשים הם טובים ואנושיים וקנו אליו שלמות אינושי ואוסר שלם סבי
והוא העיון בסכל כמה שיקיף בוטכלו באופן היותר פ'ס שאיפשר :
ואמנם זאת ההצלחה כלה פונה אל סיהיה יותר מעולה ושלם במוחלט
באלה החיים ולא יעלה בו למעלה מהדרכים הטבעיים ולא יגיע בעבורה
להשארות בעניג מצליח כמו שביארתי אבל דברי ארסטו כאשר טענתי
על החכם דבי לוי בן גרשום זכרו לברכה : ולא הוצרכה תורה ונבואה
מן השמים לצוות ולגזור על זה כיודי שכל האדם רב לו לדעת אלה מצד
עצמו : והאדם כשהיה בזה שלם כגד יתואר באיש חיל נוצליח מצד שהג'
מכלל האדם . ואמנם מצד שרצה האל יתברך ויסתבח שמו לעד להעלות
מדרגתי על זאת המדרגה ולתת לו הצלחה יותר ענומה מזאת באלה החיו'
ובאחרים לא תלם זה בו : וזה אם באלה החיים שהאיש הישראלי
האלהי כבר יכנע לפניו יסודי הטבע ומפניו ירגזו תולדות תבל וית' אר'
זה ממה שאומר אם שעשו הנביאים מבטול טבע העצמות והנסו והנסלחו
אשר היה להשגחה אל יתברך ויתרומם שמו גם והדבר מבואר כמו שאמר
ע"ה וינכח עליהם מלכום אל תגעו במשיחו ובנביאו אל תרעו : ואם
מה שעשו החכמים החסידים אשר לא היו נביאים מבואר מצד מה שספרו
מהם בחכמת הת' מנר במקומות רבים אמנם מה שבעשה לכל איש ישר אל
אשר ה'ך בזאת התורה מבואר מאד בתכלית הביאור וזה שהברכות
והקלות אינם דבר טבעי והזורע שם שנים מדרך הטבע שהסכה השסיר
תפחת תבואתה לחולשת הארץ וכתוב ועשת את התבואה לשלם השנים
: וזה מופת כגד טבע המציאות כולל בעשה לכערים ולעמי הארץ אשר
הוא מחוייב מצד היות זאת המצוה לאל יתברך ויסתבח שמו לעד וכך
הנס חמפורסם אשר יעשו המים בענין השוטה : וכך כל הטובו הנמשכו
כסים נסתרים כי זה ענין קרא יו' שמוע ומכל צרותיו הושיעו חונה מלאך
ז' לוריאו ויחלם : אינו דבר טבעי אבל למעלה מן הטבע :
ולכן המביא אליו דבר למעלה מן הטבע כי לא יתחייב מעשיית המעשים
כתיבת המטר מעת ימעש בה : ולכן הטיב הרמב"ן זכרו לברכה כמה
שאמר כי תורה כלה נסים : וכבר קדמו הרמב"ן זל באגרת תחיית
האיתים אמנם האעלות אשר זכר הפלוסוף לח יחייבו דבר מזה ולכן הם

אינוסיות ואלה למעלה מאלה לאין סיעור ואמנם ביתר החיו כבר דברנו
מזה שי כו די ודי לנו כי קרוב זה מאלפים שנה שחקרו חכמי האומות
עליו ומנחה לא מצאו אבל זה אומר בכה וזה אומר בכה אמנם ההשארות
והענין יתחייב מזאת התורה האל יתברך ולכן יהיה האדם מצליח בהחלט
במצותה ובחכמתה לא בזולתה וכמו כן הוא העיון כי העיון אשר תיחד
הפלוסופים ואפילו לפי דבריהם הנח הוא אשר יקנה את בעליו הוא עצם
ההצלחה וזה האיש החכם המעיין בחכמותם הוא איש טוב במחולט מנדר
שהוא איש אבל לא יעלהו זה העיון למדרגה יותר עליונה מזה וכבר נמצא
לקדמונינו המעיניו בסתרי התורה כשע' העיון פלאו עצמו ועביוניו כפלאו
קצתם סרה עליהם רוח הקדש מה שלא נמצא עוד בחכמי הגויים על כל
התחכמותם כי החכמה האנושית כשלמ' מזמן ארסטו ועד עתה וזה מבואר
למי שראה דעות הקדמונים וראה דברי ארסטו וקורס ארסטו נמצאו
באומותינו כביאים לאלפים ומאות ואחר זמן ארסטו אין חזון כפרץ ואי
איפשר שלא נולד אחד מהם שלם בכחו המדמה כיצירה אש היה הוא המונע
וחכמי יון וישמעאל הם המתפלספים ומעינים בזה העיון אשר אמר
ארסטו כי הוא האוסר וחכמי כפלאים היוו בארצות שאנני שליו ושקטו
נחכו וכו' הלכונדרי אל רחי ומרעה אל רעה אשר אבד חכמת נאף גם זאת
שכינה מלנה אותם ויסם יי דבר כפיהם כמו טעשה לאנשי כנסת הגדולה
ואם היה העיון בחכמת לפי מה פירצ' הוא האוסר במחולט ליהודי ולשמעאי
לא היה ראוי שתמצא סגולת העיון והוא הנבואה והחכמה כי אם אחר גלוי
החכמות האלה שהיה בזמן ארסטו אבל כבר יראה מזה הזמן האריך אשר
נעתהו אליו קירותיו שיש הנה ענין תירני אחד למעלה ממנו ואיתו
העיון הוא המכונקם לעלית אל מעלה יותר עליונה מזו ובעיון האלה
ההוא יחיה האדם חיים אלהיים אבל לא בעיון המופתי כי אותו הו' אינו
וארסטו קרא למעיין שהוא חי חיים אלהיים ודומה לשכלים הנכדלי מפני
מה שיכול בכח מהכמות מדעתו מכלי מורה כל שכן שראוי שיקרא זה
השם למעיין בחכמת האלהות האמתית אשר אין ספק בה ואין דרך
לנאות ימין ושפאל לזה נמצא זה הש' מיוחד בחכמינו היודעים לא בחכמי
רובה לומר איש האים : וכבר מוני דבותינו בסוף ספרא האנשים אשר
נקראו בשם איש האלהים ועבד יי וארסטו הטוב את דבריו על דרך הכלל
והוא כמתבא ואינו יודע ואלו היה רגה את כביאי אומותינו היה מרבה
בזא' ההצלח ויהיה אומר שזאת היא ההצלחה האחרונה כי אין בשכל האנושי

רב להשיע אבל הגלחתו כאלו החיים סיהיה נבחר לבד ולא התבאר להם
 במופת שחמתם ומעשיה יביאו אל חיו העול הבא אבל מצותינו וחכמתנו
 הם לבד אשר יביאנו אליהם וכך מה שזכר ארסטו שהשגחה במאוסרים
 ושהם אהובים אל האל מאד התרבה אל באחד מחכמיהם כמו שנמצא
 בחכמינו וכתפנו ובבסינו ואף היום אשר חרה אף יו' בעמו ואומ' יחידה
 בין שני אריות נשארתי לא אבד זכרה מני ארץ כמו שבאבדו כל שמו האומ'
 הקדומות ולא יתכן זה בטבע לולי סיהיה לנו וסתבה שמו הגדול הגבור
 והנורא וישמחו החזירים העטרה ליושבה אשר בזה נמצאה ההשגחה אשר
 בעבורה ואמר לוי גדול גבור נורא : אמנם ההשגחה אשר עשו קצת
 בין שתי הדרכים שקר מבואר : וכבר מנה אדוני אבי ז' הר' שם טוב
 הנמולים והשקרים המתחייבים לאותה ההשגחה רוצה לומר הסכמ' הדת
 והשלום ופי' לפי העיון התורוי בתחלת ספר אמונות אשר לו : וכבר
 סרתי אני אותם השכוסים והדמויים אשר בעבורם חשבו ששתי הדרכים
 אחרות בתכלית באמר שעשיתי לדרשנים אשר בזמנינו זה אשר קראתי
 אותנו עין הקורא . וכבר דברתי שם על זה הדרוש רבני מפורסם לפי
 מה שיאות במקום הוא . אמנם כוונתי הנה להסיר מעלנו אלו המופתים
 שעשה ארסטו אשר יחשב בם שהפעולות השכליות והעיון בחכמו המופתו'
 הוא האושר והתכלית האנושי לקבל מעלינו את עולס : וכבר עשיתי זה
 כמו שיתבאר למי שיראה דברי אלה בעין התאו לדעת האמת לא להתעקש
 ולהתגבר כי אני מודה שהאיש השלם בשני הדרי ההם הוא מאוס ומעולה
 אבל שלא יעלה מזה המדרגה אל שיסחר כפסו בעונג ולא שיושגח אופין
 מההשגחה שיעשה לו גם כנסתר או כנגלה : ואף גם זאת
 יתבאר השאריות והשגחתו מה שלא יתבאר לא יהיה בה מדרגה מהשלמות
 אשר יהיה בעל המדרגה השנית ושתי המדרגות מתחלפות במין כמו שסתי
 הדרכים מתחלפות במהותו ולכן כאמר שיש הנה מדרגה יותר עליונה מזו
 אשר בה יושגו אלה הדברים והיא התורה לפי מה שהתפרסם מעניינה
 אם כן להיות האדם מעולה לפי עליו התורה והגלחתה די לו בסיות ממונו
 לעניים ולדקה השיעור שזוהתה התורה ובה יזכה העולם הבא . אמנם
 אם ירצה להיות איש מעולה מזה שקו' איש ראוי שיעשה חזקות אחרות
 כן להיות גבור חיל לפי יו' ראוי שתהיה המל' טוב בעיניו ולא יתבהל ממנה
 על ג' דברים לבד והם עבודה זרה וזבלות ערויות ושפיכות דמים ונשעת
 שאר אם מכוונים להעבירו על דת אף על ערקתא דמוסאני : אמנם לפי

המעלה המדעיתית השכלית כבר ראוי למות כמלחמה מלגום ממנה באופן
מה כמו שהתבאר ב' מהמרות וכתוב בענין אכסלוס בעם הנלחמי כגוס
כמלחמה ולכן יראה טעות מי שחשב להסנות שתי הדרכים וכן הוא בענין
הענין כי כאשר ירצה שיחפון בו יז מצד שהוא איש ישראל כידועת התורה
וחכמתה כזו ראוי שיפליג שאמרנו שליש במקרא שליש במסנה שליש
בתלמוד ובסתרים התוריים אשר נפלו ממנו כדורו' האלו בענוותינו שרבו
ואם ירצה להות איש שלם מצד שהוא איש מרכב לא מצד שהוא ישראלי
ראוי שיקרא ההיכנות הלמודיות והטבעיות והאלהיות בסדרו' ואדמה שא
זה כיון רבינו מס' זל נפ' לר' מהחלק הב' מהמורה במה שאמר אי אפשר אם
כן למי שירצה השלמות האנושי מבלתי התלמד תחלה במלאכת ההגיון
אחר כך בלמודיות על הסדר אח' בטבעיות אחר כך באלהיות ואחשוכ
סדצה בשלמות מאנושי מצד שהוא אדם לא מצד שהוא איש ישראל והוא
מבואר שהידועות האלה אינם מיוחדות לאיש ישראל מצד שהוא איש ישרא
אל מצד שהוא אינושי ולזה תמצא אותם ביתר האומות יותר מציאותם
בעדת ישראל אבל חכמת ישראל בלתי נמצאת זולת בישראל כמו שאמרנו
בבמ' אסור לגלות סתרי תורה לגר שנאמר לא עשה כן לכל גוי וחלינה לג
לרב סיכחים פים הנק שלמות אלהי אשר יתיחד לישראל מצד שהו' ישראל
יותר נפלא מזה ועל זה האופן ראוי שיופרסו מאמריו בכל אותו ספר כי מה
סימצא בתורתנו מהמדות האנושיות והאמונות והידועות המוספתיות הוא
על הכוונה השנית כמשפ' השלם בכל דבר אבל על הכוונה הראשונה יש לה
מעשים אחרים כמין דעות אחרות בסוג ומפני שזה בלתי אפשר לעמוד
על אמתתו מזולת נביא' אומקבל ממנו אשר חלקו הן לו הלכו בני ישראל
בתוך הים כיבשת התורה בבקשם אשר כוונה על הכוונה השנית כדעת
ובמעשים וכן עשה המורה זאת היתה כי ונתולא זולת זה חלילה וכאשר
חשתכל בענין תמצא כי עתה נפשו יבסה אין כל :

פרק אמר יוסף

ומומה שהקדמנו התבאר טעות מי
שחשב שהמדות האלהיות איפשר

לעמוד על טעמו מצד שכלנו זה כי הדבר האלהי לא מתחדש בדבר טבעי
ולא לתכלי' טבעי אי אפשר לעמוד על אמתתו מבלעד' מורה יודיעהו ית
תכלי' כוונתו וכמו שהפגולות הם דברי' נמצא' וא' להכחים מציאותם
ישכבע' שגלהכת טבעי לא יתח' לחו' ולקוד' וללחו' וליוכם הנמצא' כמור' ב'

מהמזגת היסודות ולא ידע אל לנו מאמתתו אלא סים כח במג יטס דמכו
 חמשוך הכרזל וטזה הכח אינחוס ולא קנר כן הוא הענין באה הפעולו
 כי מה שימשך מהס נודע על זולת הדרך הטבעי ומציאותו מכואר אל לנו
 ואמתתו נעלמת ממנו עם סים לותכלית בעבורו היה זה הענין כן ואין
 כל אלא נודע תכליתו עם מציאותו בעצמו ספק ומכאן סולקה הטעאת
 הרב היותר במאס בפרקי המנות ובהקדמות ההן כי לא יחס סוס חכס
 רכני לבנראנו דבר אין תכלית לו וכסכאמר גזרת מלך אין הכוונה מזה
 שאין להס סכה חיילה אבל שהיא מוסכלת ממנו ולא יחוייב סרע אותה
 וסכל הדברים חנורים אל רצונו ושתבח כמו ספירס ממה סמנז קדמוננו
 ושתצונו כנת ית השנות בקצת דברים אינוסיס בחכמת התלמוד כי הכל
 נהג בס האנהג שאמרנו רונה לומר על הכוונה השנית לא הראסונה ולזה
 מה סתמצא הבאניס יקראו לקצת המנות סכליות לא ירצונו גזרת הסכל
 אותס לבר אבל שימצא בסנותיהס דבר אינופי כמו כבוד אב ואס ודומיהס
 יראוי לרין לכך זכות למורנו הרב המורה כי כל מה סספ בספרו מהטעמי
 ההס הוא מואת הכוונה וכן ראוי סיונן הענין בדענות ונסורות הנכוניות
 כי מה שימצא בהס איפסר סיפול לפי מה סלמרנו באופת הוא על הכוונה
 השנית ולכן פי הוא זל מרכבת יחזקאל ויטעיהו וזולקס מהנביאים באוסף
 יסבימו אל העיון השכלי ומיוקר זאת התורה החמימה המצא בה דברים
 אלהיים וכוונותיה ובלהגיה וכוונות בעז כמו ספי הרמבן זל כפתיחתו
 לפי התורה כמו שימצא מאנה במקרה ועל הכוונה השנית דבריו כחמדים
 מסתרי המניאה ממה שאיפסר לעמוד עליהן וכן איפסר שיאמ סהתועלו
 סמנו קצת מאסכלי עמונו הספודיס הס רמוזיס בס אבל הכוונה השנית
 וכבר יצאו ממה סקיינו בדרכו להמסך הדברים נסוכ אל כוונתו וכלא
 כי העיון אשר תיחד התורה אשר בו היו כביאים ואשר התנו בגזרת
 בתנאים המחוייבים אל הכביא סהיתר עצמי מהס הוא החכמה הוא ענין
 מה סרצו בו אנסי העיון האלהי במלת חכמה ובימיהס לא היו אה החכמו
 במצאות נסלמות כמו סכמצא בזמן ארסטו אשר משס ואלך אין חזון
 כפרן : וכמה יתבאה איס מעיון כמה שאיפסר סיוסג בעינו : וכפרס
 כסתרי המניאה וכחכמה המפוארה אשר הוא סלמות ליתר החכמת
 והוא הנקראת אלס מה שאחר הטבע : וסמע הגרלת ענייניה אלס
 והגרלת אחר מחלקיה אשר הוא העיון בעצס וכמאמר הנרסס באות היא
 והוא הלמד מספר מק שאחר הטבע :

מה שכתב המורה על עיון גדול הפלוסופים וראשם באותה החכמ' ותראה
אל מי תגוש לעזרה מחכמי החקירה ופיה לכך אל אלה הפרקים .

פרק

תועלת החכמה ממה שאחר הטבע הוא מסוב תועלת החכמות
העיוניות וכבר כאמר זה בספר הנפש ואמרנו שם שהכוונה
בס הוא שלמות הנפש המרברת עד שיגיע האדם אל שלמותו האחרון אבל
אם היה תועלת זאת החכמה מסוב תועלת החכמות העיוניות ה' הוא ביותר
מדרגה וחשיבות מהם בעבור שיחס זאת החכמה אל סאר החכמו' העיוני'
ערך התכלית והשלמות מפני שבידיעתה יגיע ידיעת הכמזלות בתכלית
סכנותיהם אשר הוא המכוון מהידיעה האנושית ן רשד בתחלתו לקצור ו
למה שאחר הטבע :

פרק

לחכמה האלהית דרושים וחוייב לה החקירה בהם כמו שביא'
הפלוסוף ומה שילך מהם דרך התכלית והצורה הוא ההשגה
בשם יתברך וכמיני הברמים השמומיים לפי מה שאיפשר לנו וזה מכאן
בכפשו החכם ר' לוי ב' ב' מה מספר מלחמות יי' .

פרק

וכבר כשלמו ענייני זה המאמר הכרשם באות הלמד והייתי
כאשר כתבתי קצתו בזא' המחל' אשר אני מתפלל לאל שיזילני
ממה : וכאשר ארך כי תרעומת בני אדם על שלא השלמתיו הסתדלתי
והתרתיו אלי בושפת הפנים המועט והשלמתיו לתקונתי גמול מה' שית' ואף
דאגתי שלא יאמר זה המאמר חסר מן הספר אחר שזה המאמר הוא מכוון
זאת החכמה והפרייה ן רשד בכיאורנו למאמר הא' ממה שאחר הטבע למאמר'
הכרשם באות הלמד :

פרק

כל מה שדבר בו ארסטו מגלגל הירח ולמעלה הוא בדמות
מחשבה וסברה מלבד קצת כל שכן כמה שיאמרהו בסדר
השכלים וקצת אלו הדעות האלהיות אשר יאמינו בהם ההרחקו העצמות
וההפסדים הכראים והמבוארים בכל האומות והתפשטות הדעות ואין
מופת לו עליהם : רכיני משה בפרק כ' מהחלק ה' מהמורה :

פרק

מהתחבולות הגדולות שעשו הפלוסופים כאשר הובא עליהם
ספק ורחייה על טענותיהם הוא אמרם שאלה הידיעו' האלו
הם עיוניות ונעלמות וכי הן היותר קשות שבידיעות על ההכנות הזכות
וידיעות התסובה על אלה הספקות לא תושב אלא בהקדמות הלמודיות
וההגיוניות ומי שקבל מאתם כפירתם ואם יעבור בלבו ספק מהייהם להם
יושר המחשבה ויאמר אין ספק כאשר חכמתם הן מקיפות על זה הספק

אל כל שהסתקפה עלי לפי שאני איני יודע החכמות ההגיוניות ולא
הלמודיות . אנוחמר בפתיחתו נספר הפלת הפלוסופים :

פרק אמרו קצת ממי שעיון בזאת החכמה רוצ' לומר חכמת האלהות
שהיותו חלוש ממה שיקיפו בו חכמת אלה האנשים רוצה
לומר המשאייס הוא מה שהקיפו בחכמות האלהיות : וכן רשד בנאורו
למאמר הנרשס באות הלמד במה שאחר הטבע :

פרק והאלהיות רובס על דרך הטענת והיושר זר בהס אנוחמר
בפתיחתו לספר כוונות הפלוסופיה :

פרק אמר יוסף ואחר שהיתה חכמ' מה שאחר
הטבע אצלס תכלי החכמות

והיה מאמר הלמד פרי החכמה אשר בעבור זה מחוייב שיהיה תכלית
החכמות ופרי ההקירה והיה מחוייב גם כן ממה שזכ' המור' שצידר המושכל
הוא ללמוד דעות אמיתיות באלהיות ושזאת היא התכלית האחרונה והיא
משלמות האדם שלמות אמתי והוא לו לברו ובעבורה יזכה לקיימו
הנצח ובה החדס אדם אשר אה הס תורף דבריו בפרק לד מהחלק הראשו
מהמורה והיו הדעות אשר הורישס ארסטו באלהיות ונפרט מה שסדר
מהכחות המושכלות וכתכלל כל מה שכלל אותו המאמר הנרשס בלמד שהוא
פרי כל החכמ' לפי דעת' בטל וחלוש לפי דעתו על מי ישען המעיין בחקיר'
וכפרט באלה העניינים אשר לרוחק מציאותס ממנו בעצס וקצתס גם כן
במקום בצרו ממנו ההקדמות המתייחסות המגיעות אל אמתת הדרושים
ואס בזה התכלית האחרון אשר בעבורו היה כל מה שלפניו בלמידות
חכמתס ימצא ביד אדוניס וראש חכמיהס ומאמת הקדמותיהס מה שימצ'
מן הספק והחולשה כמו שאמר הרמבס זל מי הוא זה ואי זה הוא מהכמי
החקירה אשר היו לפניו ואחריו לא קס כמוהו שיודענו דרך זו לך באה
הדר גויס אשר הטענת בהס לחשיבותס והפלת יקדם נחשב מאד ומרחיק
את האדם מהצלחתו האמתית רוחק כפלא ומי יתן ידעתי מה הוא זאת
החכמה האל ית אשר יצוה עליו דבינו משה ההגדלה וההסתר וההסתדלות
בקבינה ושהיא תכלית החכמות אחר שאינה חכמת ארסטו האס היא חכמ'
ן סיכא אבונדר או אלסכנדר או תמסטיוס או זולתס מקדומי מופרשי ספרי
ארסטו רכ' וה' כל' הסכימו נעס ארסטו בדיעותי ואל' ברוב ספריה או אס נמצ'
אתו חכמ' אלהי' אז' תסוקתו או אס הדשו נתנו לכ' מעיין שיק' לו בכל דרו
דרך אשר יסר בעיניו ולא יפגח אל מה שאמר זולתו ולא תהי' ככאן חכמה

אמת ומספר עדיך יהיו חליך ארס ובאשר אמר דבינו משתה בפלא מהחלק
הג' במורה כי היודע החכמה האלהי עם המלך יו' נכחות בארמונו וכחדרו
חררים מסכנו וזהו זאת החכמה האס' חוננה ער היום חכמה אשר לא
סברו האלה האנשי אשר האשי' הוא זל כעונ' ברוב מה שנתל עליו ההצלחה
המרעית האיננוסית : ואחר שהיה הענין כפי מה שאמרנו למה תאמר
יעקב ותברך ישראל • כי ההצלחה האחרונה שבנבונה תזכה לקיימות
הנצחי היא זאת הידיעה ואם תחפז לדעת עוד חולשת מאמרי בעני
העיון כמה שיקיפו עליו סתרי המציאות ואשר ישיבו עליהם מכני הדתות
עיון בספר הפלת הפלוסופים אשר חכר עליהם אבוחטר אל גזלי וגם
בי המתעסקין רשר חכר עליו ספר אכל המתכוין בדברים התבוננלי שכלי
יראה חולשת החקירה האנוסית כמה סיהיה תלוי בידענתו ההצלחה האנוס'
לפידעתם : ולכך ראוי לכל איש ישראל סיעמוד על מה שאיפשר לעמוד
ממה שהשארנו לנו הנקראים רואים כי הם אשר ראו מעשה השם עין
בעין ולא יעסק השם אלהים דבר קטון או גדול כמצפוני מעשו כי אם
גלה סודו אל עבדיו הנבואים ומה שהשארנו לנו מהאוסר אשר הוא ב
במעשים ומהאוסר וההצלחה אשר הוא בעיון מיוחד הוא על כל הגדולה
אנוסית ונזה תמצא חכמינו יזנונו תמיד על קריאת התורה ועל תלמודה
לא על זולת זה כי הוא הקרחי לנו בשלמות נפשיתנו להחיותנו כיום

הזה:

פרק אמר יוסף

קצת מחכמינו האחרונים
שמו מגמת פניהם לחלוק
לפלוסופים באמנם שההשאות והעונב תלוי במוסכלות העיוניו מהדברים
אשר באמרו תחלה במהות הנפש ומהדברים אשר באמרו במהות השכל
הנקנה ומהדברים אשר באמרו באפשרות דבקות שכלנו בשכל הפועל :
זאלה הסלסה דרוסים עמוקים : ואנו לא נקראתי לבא אל זה הדרוש
בספר הזה : לכך ראה זה מצאתי דבור ארסו בראסון ובעשירי מספר
המדות במהות הטוב הענין • ולא ראיתי אחד ממי שקדמי שדבר
עליו בזה אם שלא ראו דבריו אלה • כי היותר נסתר מכל ספרי ארסטו
ואחכמי עמינו הוא זה הספר עם כל תועלתיו וחמודותיו המפורסמים
ואין בהם כפתל ועקם ודבר שיחלוק על תורתנו האלקית התמימה והיא
אנדיעתו כן הקיינים ומהות הפעולות אשר בהם יהיה האדם אדם נכחר
בלי ספק • ואשר אפשר שיסופק בו מדבריו במהות תכלית האדם בכר

דברתי בו : ואשר רצה ה' לנו בן גרשום נע להנציח מדברותינו שההסכל
והעיון האנושי יתקבלה אם לא יהיה לנו מוכח בהשארות הנפש כבר
דברתי עליו מה שיש בו שפוק לפי כוונתו הנה :

והכלל העולה

מן הדברים שאני לא אבין מאדסטו
ולא יתחייב מטענותיו שההסכלה

והעיון הנכבד אשר אמר שהוא החכלית האנושי יהיה הנכחי אף אחר המת
ושלא מפני זה יהיה לכתלה בו האדם נכחד ומעולה בהיותו חכם מהיותו
סכל והיותו פועל פעל השכל מהיותו בטל או עוסק בעניינים אחרים יסאה
הזמן אשר יסאר : ושהוא תכלית הראות היכולת האלהית יתברך ויפתח
סמו נע לפי דעתם שיתרבה אל ההיולי החפד המציאות המקביל המציא
הכפלא האלהי יתברך וישתבח שמו לעד נורה סכלית תעייז ותפשיט ה
הנורות מהחמרים ותשלל העצם מהמקרים ותקח עצמות הדברים ותגדע
למדברגה תרמה מאד לפעל הנורות אשר הם פעל נכבד אשר במעונם כל
פסוק וסמחה הזמן האפסרי לפי טבעו וסזה השלמות אשר יהיה במדותיו
ואשר יהיה בעיון הוא שלמות כולל לכל האנוש מצד שהוא אדם והוא
שלמות נכבד : ושיש על זה שלמות ותמימות גבוה מעל גבוה אשר בעבורו
יסא כל מבקשו מעונב נכחי וקיים להיות השכל האנושי קצר ידו להושיע
ושזה השלמות במעשים ובעיון בלהו האל אל עברו תחלה לאדם הראשון
יביר כפיו במאמר התורה ויצוי אלהים את האדם והוא נצטוו על שם
מנות נח נצטוו על שבעה וכל הכאס אחריו חויבו ללכ' כס כמו שהתבא'
בחקמת תלמודינו ובעבורם יזכו חסירי אומות העולם לעולם הבא כמו
סכיא פרק על זה : ושאחר זה מן הזמן נשלמה ההנלחה האל יתברך
לזרע אברהם בחד בסני חלקי המעלה אשר בעבורם יאמר לו עם נכון
וחכם אולי היו בינים אכסים יותר שלמי המדות ויותר מסכילי בחכמות
הלמודיות והטבעיות וכאשר יקראו אלהיות אבל לא מפני זה נקראו עם
סגולה ומלכת הכנים וגוי קדוש אבל אשר קבלו זאת התורה התמימי אשר
היא כלה למעלה מאלה השלמות להם נקרא עם יואלה ומאדנו יצאו ואם
היה שהוא ארץ על כל יוסכי תבנ אבל לא נקרא אל אלהי ישראל כמו שאי

נספרי :

פרק אמר יוסף
וכבר יסאל שאל האם הפלסוף
הכרחית לאיש ישראל המכנס
שלמותו או מעילה אנמותרת או אסורה : ונאמר אמנם הפלסופים

רצוה לומר הכחות המצאות במה שאיפשר לעמוד עליוהם הם מצד החקיר
ה מופתים הכרחית למי שירצה השלמות האנושי העיוני מצד שהוא אדם :
אולם איש ישראל המבקש שלמותו האלקי התגרוי אשר בעבורו יקרא עמו
עם סגולה מכל העמים וממלכת כהנים וגוי קדוש וכעבורו יזכה לעולם
הבא איננו הכרחי אבל ההכרחי לשלמותו דבקותו בזאת התורה האלקית
התמימה המסיבת כפי למקום אשר ממנו חונכה וזה לא ימנ' בכל תורתינו
נבמאמרי חכמינו שהקורני אלא על למוד התורה ועשית מצותיה : ולזה
אמרנו בכבא קמא ת'
תורה עדיף מהתלמוד מביא לירי מעשה : הכה שהמעשה היא ההכה
התכליתית מדיעת התלמוד והוא העמידה על איכות המעשה ואם אמר
אומר וכבר ימצאו בתורה קצת עקרים התבארן בחכמה במופת אשר
ידיעתם הכרחית בתורה אמרו לנו האמנות מצאו אתם הכרחי בתור' וכאמנו
יזכה האדם לעולם הבא אמנם ידיעת מציאותם במופת אינו הכרחית
ליהודי מצד שהו יגרוי וכמו שהצורף כסף איננו מחוייב לינו מצד שהו צורף
ידיעת הכוסא אשר הוא הצורף רצון שאינו הכרחי אליו לידע איך תתהיה
הכסף בכטן הארץ או אי זה מהיסודות גובר על טבעו והידיעה על זה לא
יורה על בקיאותו במלאכת הצריפה אבל מצד שהוא צורף יקח זה המחצב
הידוע לעשה עליו הצורה ממנו כמלאכתו באופן היוחר כלם שאיפ'ת'ת'ת'
החמר שהוא הזמונה היא כן הוא היהודי ביריעת מופ' על עקרי אמונתו
אעפ' שגורה להם שאיפשר לעמוד עליהם במופת אבל בקיאות ידיעה
בזה מורה על היות האדם איש משכיל חכם מצד שהוא איש אבל לא מצד
שהוא יס'אלי כמו שבעל חכמת הככבים אינו מחוייב במלאכתו לחקור
על טבע הגרם השמימי ואם הוא היה נפסד כן העינין בזה שיה בשיה :
וזח מבואר מצד מה שקדוש מהרברים וזו היא תשובה לשאלה הראשונה :
אמנם השאלה הב' והיא אם היא מעולה כאמר כי הפלוסופיא תבאז בב'
דברים האחד החכמה האמתית אשר אפשר שתגדע במציאות אשר חלקיה
הראשונים לפי מה שמנו אנתם הם הלמודית הטבעית והאלהית ואי' ספק
שהידיעה האמתית בנמצאות מצד שהשכל מטבעו ושלמותו הוא ההשגה
והיא מזונו וההשגה והידיעה לא תפול בהעדר אבל בנמצ' אחר שזה הנמצ'
הוא פעל האל הנבדל יתברך ומורה עליו אשר ההתדבקות וההשגה בו
יסתבח משוכח מאד לאין שיעור היא מועילה מאד ומפני שהשלמות אשר
תקנה התורה הוא בצור'ה ותכל'ת'
הוא

הוא צורה לכפש החיונית וכאשר תהיה החיונית יותר מעולה ויותר טובה
הצורה המקובלת השכלית תראה פעולותיה באופן היותר גאות כן הענין
בפתי השלמות כי מי שהוא מעולה מצד שהוא איש הגעת השלמות האלה
התורה בו יהיה באופן יותר נבחר בלי ספק: וכך גם כן המקבץ על פתי
השלמות הוא יותר נבחר מהמקבץ על שלמות אחד ולכן מי שהוא שלם
בשלמות האנושי ובשלמות אשר תיחדהו התורה האלהית הוא יותר נבחר
ויותר מעולה ממי שלא יהיה שלם זולתי באחרון ואיפשר שהשלמות לא
יפרד ממי שהוא לו שלמות וזה צריך עיון גדול אלא שהטוב שנאמר שאינו
לו שלמות על הצד שיאמר השלמות הם לבעל השלמות וזה הוא האמת לפי
כוננת התורה ואי אפשר שנכחיש שמי שהוא שלם במעלות המדות אשר
הם מעשים שכליוס ומי שהוא שלם במצות התורה הוא יותר שלם ונבחר
ממי שהוא שלם באחד מהם לבר וזה שהנדיב על דרך משל כאשר עשה
הוצאות מצד שהוא איש נכבד ומעולה למעלה מאשר צותה התורה ויעשה
בממנומה שצותה התורה יותר נבחר מאשר יעמוד על אשר בזה התורה
לכד זה מבואר בכפשו וכן הוא הענין בשאר המעלות המעשים וכדעת
השכל אין ספק כי אשר ידע מהלכי השמים וטבע גרמיהם ומעלת צורתם
ומה שלמטה מהם ויעמוד על שיעור מה שאיפשר מאמתות תורתו הקדוש
הוא יותר נבחר מהקבץ החלק האחרון לבר: וגם כן כמו שהארס יבקש
מעלתו מצד שהוא בא רוצה לומר שהוא יבקש הבריות והתאר ושאר
הדברים אשר הם לו מצד שהוא ברא וזה דרך נבחר כן האלהי הישראלי
ראוי שיבקש שלמותו מצד שהוא אדם וזהו השלמות במדות ובחכמות
הנמצאות ושלמותו מצד שהוא איש ישראל וגם כן כי הידיעה בכמצאות
מצד המופת תעזור להיות יותר נבחר בהרכה מן הפעולות והמצנ' האלהי
וכבר זכר זה וכאשר אמתתו החכם ז' רעד בפתיחתו לפירושו הארוך אשר
על המלה לספר השמע הטבעי: וכך ההכנה אל המעלות המדות והידיעה
בהם מעולה מאד ועוזר להיות האדם צדיק וחסיד בדרכי התורה וזה במי
שהוא נדיב במעלתו באופן יותר נקל ומעולה יתן צדקה לעניו עמו ממי
שאינו במעלתו ומי שהוא איש נבד חיל יהיה נבד חיל לפניו לא יטו אותו
עניונו המחשבה וימסור נפשו לכבוד בוראו ולקדושתו אל השריפה ממי
שהוא רך הלבב וכך זולתם מהפעולות וכמו כן הוא הענין בענין בחכמות
בהידיעה וההשגה בהם הרבה האמתית יעזרו להבין אמתיות כדרושים
דכיס מדרושי התורה אם הלמודיות הכלל' המספר וההנדרסה והתבונה

מבואר מצד ידיעת קדוּם החדש אשר חייבנו חכמינו לידע המולד האמת
וזה בחכמת הכוכבים : ולכן חייבנו הידיעה באותה חכמה ובהנדרסה
וכמספר אשר הם סולם אליה ההכרחיות למציאותה כמו שהתפרסם
מעניינים ויתבאר למי שהרגיל אותם אפילו הרגל חלוש עם היות גם כן
צורך במספר רביני האנאה והמקח ובהנדרסה לשיעורים ולחלוקת הגבול
והמרחקים כמו שזכר החכם ן עזרא וכפרהו האל בהקדמתו לספרו אשר
חבר בזה : ואמנם הטבעיות מבואר תיע'תם הם מצד מה שהנדרכו
אליה מבקשת הרפואות אשר הם מותרות אלינו בזמנים האלה אף לדעת
הרמב"ן זל אשר אשר אותן כפרושו לתורה אם שקדיעה כמה שאיפשר
מטבע הגרמים הפשוטים והמורכבים וכפסות הבעלי חיים וביחוד באותו
הקצת אשר איפשר בנפש האדם תעזור אותנו לידע הרבה דרוסים מדברי
הנביאים והרחקת קצת רעת כשחתות ואמונות מזוקמות כאמרו בקצת
עניינם אלו בתוך עמינו לבלתי היות לבעליהן מאזני שכל ידיע כמצאות
להבחין בין האפשר והמחוייב והמכניע . ולולי חמלתי על אנשים היותי
ממשל קצת מהם . ואמנם האלהית עזרת לנו יותר מכאן כאשר
תעריך הירוע עם אשר בתורה ויוסכם העיון הפיגת תועלתו מפורסם
ומי שראה סתי הידיעות וההשגה היא מרחקת שבוסים והריפות ו
וזה המנות דמי ונות כאמרו וכבר אינו ובמלאכיו הקדושים וכדרכי ההנהגה
וכמו שפרסם זו'תנו ובכלל הידיעה האמתית כי האמת לא תחלוק על
האמת מועילה מאד בגלותינו ובעמינו . ולא יחלוק על זה כי אם שכל
או מתבקש או אשר יחסר זה השלמות האנושי ואי אפשר לו להסיגו אם
מפני הטבע כיצרה אשר לא יעזרהו אם למונעים זמניים רבי מהכבוד
זולתם כי ישתדל לומר שזאת הידיעה בלתי מועילה כלל ואין עמה שלמו
לא אינושי ולא אלהי : וכבר יגבר העזות עליו שיאמר שהוא חסרות
וכבר ביאר הסכה בזה הרב הנפלא רבינו משה במאמר הכה היר'עים
בפרקי משה ולזה תמצא קדמונינו הגאונים והעמיקו לחקור וללמוד אלה
החכמות כלם הנמצאות אל חכמי הגוים לראותם מעלתם ושראוי לקבל
האמת ממי שיאמר אותו כאשר לא יוחם בו ספק נוכל . ולזה תמצא רבינו
סעדיה גאון ועל חובת הלבוּת התפלספי הרבה אלא שהם בטו קצת נטו
לדרך המדברים וכבר תמצא בידע אלה החכמו' פלא' כפלאו בני אדמי וענינו
נחמדי ונפלא' ברברי הנביאי והחכמי ובהם כח והנדל' להטו' לב האנשים
בקבלו האמתיו ונתת ציורי' מתי' חסי' אל עינת המשתדלי' בקני' המעל' איש לפי

אכלו ומעל' סכלו ולקטו מהשלמות ובהם עזר ככז' ולגז' אומ' מסודר
מבין הלכות ליראת שמים ותעמוד על זה כחפזם כל מי שדבר כז' האומ'
ואשר רבים מעין השיב על אי זו מתכונות הסכל והיריעה הא' לך מה שעל'
בירי והאריכות על זה הוא מותר לתכלית גלו' והכחינה הכ' היא שתקרא
חכמה ופלוסופיא למה שחובר בזה בספרי היונים אשר בספריהם סכרות
כשחזות הורסות יסור הדתות והיריעה בהם עם האמנה אליהם עוקרת
הא' מתכלי' סלמותו בלי ספק ומה שדברתי בתכל' מתועלו החכמ' הוא אש'
היא חכמה על דרך האמת כי אשר תחלוק עם התורה איכנה חכמה אבל
הטעמה נאם ואמר אומר אשר שאין הנה חכמה זולת אשר חכמה אלה
האכסים איך ראוי שנועשה בזה והתשובה אשר תהיה בז' השאלה השליש'
כאמר שאם יתקיריעת חכמת הכמזאות לפי מה שהוכח מתועלותיה איך
נדר לזאת השאלה ל' אם היריעה הזאת מותרת מנדר התור' כי הדת והחכמ'
לא יגזרו לבדתי ילך אחר התועלת וכפרט הנפסיו ממנו אמנם מה שאיפס'
סיפוק בו הוא למידת הספרים המוכרים באלה החכמות מחכמי הגוים
לפי מה שזמנא בחקירתם שהולירו בהרבה מהדרוסים ובי' רבי הגדולה
מהם דברים אשר הקמסר אליהם ימנע את האדם מלכת לראות באור פני
מלך גיה מבואר לפי שראה דבריהם גראה מה שראוי שתביח התורה בזה
יש ככאן חשפה גדולה שהאיש כשיראה טענותיהם ואורך הקדמותיהם
זפתיו מליבותיהם והפלגת ברורם אזלי ישמע אליהם כי האמונה אשר עם
טענה ימנע' היכלת רצון בה וסנית שאם נטיח שזה הקהים התנודד בו
מנפסו לחקור על זה ומי ייריענו שלא יוליד בחקירתיו כמו שהולירו הם
מהטענות להיות זה הדבר בעלם קשה הניור ויפכים בזה גיה שזמנא
כנשיאן מזה הזמן הארך אשר הועתקו אלינו קורותיו כי ההשתר' ל' בקבין
אלה היריעות וההסקפה אליהם היה הסנה אל אברך קהלת ועקב ברוב
קשט' יא וארגון ויותר גדולי המעלה שבהם יבאו מהכלל ונסתמדי לראותם
אשר החזיקו אותם בח' מים אשר ידעו באלה החכמות' וכמעט ס'
מהסכה שרזו מהר מן הדרך אשר בזה יי' אליהנו אותם אשר יאמינו שהם
חכמים כראותם רעות בעלי היריעות אשר לא יחשב דת בעיניהם אבל
חשבו שהיריעה העיונית תכלית האנושי האחרון ושאין הנה שלמות
אחר באמת כחרו להחיות החיים האלה באופן היותר שלם שאיפשר
לקט' : ואנחנו נראה כנסיין כי כל גוי וממלכה אשר לא שמעו שמע

פלוסופיא לאלפים ולהכנות נהרגו וכשרפו : וכבר ספר החכם רבי לוי
בן גרשום זל שלקדושת בוראכו נהרגו כהפת קהלות קדושות כפלי רבים
מינצוא מצרים : וכמחזו ספרד כמעט מהסכה הצוננית לא הגיע על זה
ולכן כתב המאוס' החכ המופלא רבי אשר בתשובת סאלה במחלק' שהיה לנו
עם החכם רבי ישראל יושב טולטילה זה לסונו חכמתכם חכמת ההגיון לא
למדונה בריך רחמנא די שזכך מיניה כי בא האות והמופת להקיר לב
האנשים מיראת שמים אלה הם תורף דבריו זל : וראינו הרב ר' שלמה
ן אדרת זל הסתדל הסתדלות כפלא לעשות סייגעל זה בזמנו : וכמו
שהתפרסמו באגרת כתב ההתנצלות לכדרשי ובספר מנחת קנאות אשר
חובר בימים ההם ובו ראיתי המחלקת על השלמו והכתבים וסגנון הפרס
וההסכמה כמה שהחרים זל והסכים עליה : ואלה המאוסרים זל לא על
החכמה ויריעה בטבע גזרונלא הכחישו שהירועה בו באמתות היא מועיל
חלילה להם מזה אבל ראו הפנות אשר ראו שהוציאו ספרי המתפלספים
ואיך נהפך כל המלאכות למינות : ולכן היותר גובר במחשבתו שראו
להסתכל בזה ולתקנו על המעט על האופן אשר תקנו הר' שלמה הנזכר
זל וזה שהוא צוח שהבחנרים וכל שבן הנערים לא יבשו אליה וזו תחבולה
כאותה בו האדם תחלת מה שיאמין וירע ויגדל עליו יקשה הסרתו מאד
נפלא עתה ענין בדמיוני כדמות טריאק לזאת המחלה והוא כאשר יבדלו
הערים על חכמת תורתנו וישרשו באמונת דתינו האמתיות ואחד כך
בעלותם בשנים ימסרו לחכמים החסידים הטובים היודעים באות היריעו
אשר יקשה מציאותם בימים האלה עם שאין איש בארצנו זאת שיקבץ
אלה התנאים וכאשר יגיעו לאותם המקומות המסוכנות שהם יורום דרך
התרת אותם הספקות באופן יושבם הירוע עם מה שיגדלו עליו שכבר
יוכחמו בזה הדרך זה האופן מן הבטחון : וראיתי לחבר לזה איש יגזור
האל בחיים מאמר אכלול בו מספר המקומות אשר חלק ארסטו בכל
ספריו בטבעו כמה שאחריו על אמונתנו ואודה על המקום בשאזכור שם
הספר ושם המאמר אשר בו המקום הוא : ומי מהקדמונים חבר תרופה
לו ובאי זה ספר וכמו שהלכתי היס באכנית יש להם רוגש מהמקומות
המסוכנות בים ואופן ישמרו מהם כן יהיה זה ואלו זה יהיה התחל' לזכר
ומועיל בזרת השם אל' כלל אשר לא יוכלו להתאפק מלנמוד זה נדי עתה
בזה : וכמה שראוי שנתעורר אם זאת החכמה אנשית המיוחסת לארסטו
רוצה לומר חכמת הטבע ומה שאחריו וחכמת ההגיון הוא אשר גזרו רבות

על כבודו כבוד דקדו אמ' לומ' את כנו חכמ' יוכי' אמ' מה שאמרו מנעו
כניכם מן ההינון כבוד פירם רבנות בעל הערוך זל שהרצון בו הדיבור
הרב ופירשו קצת מדרשים מלעמוד על פשטו התורה במצות באלו תאמר
עין תחת עין ויתר הדברים אשר באה הקבלה בעשיית המצות בלופן לא
יסכים עם הפשט ונשאר הספק אם יתחייב האיסור מאמרם חכמת יונים
אלא שאין ראוי שיחשב על זאת החכמה שהיא יונתית יותר ממזרית אבל
אם כן היא אינושית אם לא להיות ארסטו הראשון מהם מאומת יון וזה
דמיו רחוק : וכבר מצאתי ענין שהגא' נוטה לזאת המחשבה ממה שמצאתי
בזה הנוסחא : וחכמת יונתית מי אסירא והא אמר רבי יהודה אמ' שמואל
מסוס רשכב עיני עוללה לנפשי מכל בנות עירי אלף ושבעים ילדים היו בני
אבא חמש מאות מהן למדו חכמה יונתית ולא נשתירו מהן אלא אני כאן
ובן אחי אבא מעסיא שאני רב שהיו קרובים למלכות זו היא הנשחא בגמרת
בקמא בסוף פרק מרובה והוא מביאר למי שהרגיל חכמת ארסטו שהוא
אי איפשר מציאותה בילדים נשימא חמש מאות מהן חכמים בה בזמן
אחד הוא רחוק קרוב למנע וכבר ביאר זה ארסטו ונתן הסבה עליו
במאמר הספ' מספר ניקומכיא וכבר יראה ענין ממה שיכונן שם באמרם
שאני רב דקרובים למלכות הוא שהגא' דבר וחכמה מיוחדת לבני המלכות
ולנדרים וזה ממה שהגא' בלתי נמצא בחכמה הטבעית והאלהית דבר מזה .
וכבר זה עוד מהסבה אשר בעבורה אמרו ארור אדם שילמד את בני
חכמה יונתית שהוא מפני שזקן היה בירושלם בזמן מלחמת שני מלכים זה
עם זה והיתה ירושלם במצור והזקן ההוא היה מכיר בחכמה יונתית :
ואמרין שם בגמרא לעו להם בחכמה יונתית על זה אלמלא שנראה מזה
שהוא מעבין דומה לנשון אולי יהיה זה הלזי : ואף על גב דאקשינן שם
בגמרא על זה דסליק ארעתיך למימר דלשון יוני הוא : ואסיקנא לטון
יוני לחור וחכמה יוני לחור דאלמא אשר אסרניה הוא חכמה יונתית ולשון
יוני מתיר מכל מקום מדאמרין דקרוב למלכות הוא . גמראמרין
משקרא לעו להם בחכמה יונתית מילתא לקרובי המלכות ולזה פי' האחרון
הגאונים עטרת תפארת התורה רש' זכרו לברכ חכמ' יונתית בני הפלטרין
הקרובים למלכות מספרים בה . אלה הם תנ"ך דבריו זכרו לברכה
שם בפרק קמא גמראמר מספרים בה ולא קאמר יודעים בה אלמלא
דמילתא בלשון כחיהלצה סיריית הוא איך סיהיה הוא מביאר שאינה
זאת הפלטרותיה האנושית המיוחסת אל ארסטו החכם היוני : ולזה מה

שנאמר כי היא איננה אסורה כמו שאמרו בגמרה אלא שיש לחוס כמה
שאמרו ראשונה מהנזקים אשר חוייבו מקראיתיה עד היום ואשר איפשר
סילוד ויסקל התועלת אל הנזק ואז תשפוט בנזק : והנראה מדברי
אדוני אבי הר"ם שם טוב זכרונו לברכה שזאת החכמה היא אשר גזרו עליה
: וזה שכתב זכרונו לברכה בספר האמונות אשר לנו הוצרכו רבים
ונכבדים בספרד ובמלכות אחרות מחשבו בני הגולה לחקור ולדרוש
בחכמת היונים והישמעאלים ויתר האומות הנמשכים אחריהם בדרכי
החקירה וגם כי רבותינו הקדושים גזרו על חכמת יונית מהם היו קרובי
למלכות והוצרכו לעיין בדרכי הדבור ופתחו פתח להם והעלו להם מולם
לעלות וליכנס לאמונות ועוד הוצרכו ללמד מלאכת הרפואות והוצרכו
לזה לעיין בחכמת הדבור והטבע ובעיון הספרים ההם נמשכו לחקור
במה שאחר הטבע וחקרו בפסם ובשכל וכן בחכמת הנלגז לרעת
המולדות והלקיות ודרכי העבור ודרכי האיטגיונות עד שעינו בכלל
ספריהם אלה הסתורף דבריו זכרונו לברכה ויראה ממנו שהוא הניח
מהחכמה יונית זאת הפלוסופיא הטבעית והאלהית ותירץ כמה שאמרו
קרובים למלכות שהוא מחוייב להם לרע דרכי הדבור שהוא הקניין
הנותן דרכים וסודרים וסכס הדבור המינין עם הפנימי והוא דבר הגון
לקרובי המלכות : והאמת מה שאמרו שם לעז להם בחכמה יונית וגם
כי הקניין תועלתו הראשונה ותכליתו האמתית הוא לעמוד על סודרי הדברה
באופן יוכלל הטענת מהאמת וכו' יתנו מדרגת הסגת האמת בדרכים :
הנה כל אשר אמר זכרונו לברכה בזה הוא על הכוונה הסנית והוא דמוי
דחוק ככדור במקומו מונח : ולכן אצלי איננה אסורה מדין התלמוד וכל
שכן שיבזרו עליה מטעם חלוש והוא לעז להם כמו שהתבאר בגמרא שם
וראוי שיובן ממה שסנו במסנת מסכת סוטה כימי טיטוס גזרו על חכמה
יונית שהיא אותה החכמה שאמרו בגמרא דקמא וכבר קצער על זה רמ"ז
זל לפירושו לפרק האחרון דסוטה ומה שראוי שנייחד הוא מה שכתבנו
ראשונה וא"א זל כתב זה הלסון כאשר חקרתי דבריהם כפי אשר יכלתי
לעמוד על דעותיהם בערה בקרבי להבת שלהבת כי פרסה בבני ישראל
נרעת מאארת וכל הדורות האלה כפרו תור והמירו חק המופלסלי בדרכי
החקירה וכאשר תקפנו הצרות וגזרת השמדות בסנה זו אכדה קהלינו כי
המופלסים במתחלמים עזכו תורה ופרצו בדריה ונמשכו אחריה בני האומה
יבשן עצמותינו אכדה הקותינו בגורכן לנו אלנו הם דבריו זכרונו לברכה

הנה כבר התבאר מה שהיתה אליו בכוונתו הראשונה בביאור מהו הטוב
 העל וז' לאדם לפי דעת ארסטו האופץ אשר יסכימו מוספתיו על הכללות
 עם התורה * ומה היא השלמות אשר תחייבהו הדת האלהית בכלל :
 מהו מה שרצונו לבאר : וראיתי שאכתב אל זה קצת פרקים תוריים
 יתבאר בהם קצת שחיס אשר שמו תחלה פעליהם תשען הדת :

פרק

אין ספק כי החכמה והמדע הם מסלימים וזה דבר
 מוסכם מכל הנביאים ועל חכמי האומץ והשכל מחיי
 כי כשנחקר ונחפש הנמצאים נמצא השלמות בודיע' כי ארון הכל מרומם
 על כל אינו דבר אחר כי אם ידיעה כי הוא עצם המדע והשכל והתבונה
 ואם נעלם מכל זילתו מהנמצאים איך ידענו כי אינו כי אם דעת וכן
 הנמצאים הקרובים אליו העולמים ממנו הם שכלים נבדלי' וכחות מסבילות
 ועולם הגלגלים וכל זכא השמים כלם משכלים ויודעים את השם אלהינו
 והם מעלתם למטה ממלאכי עליון והתכלית מעולם ההויה וההפסד
 הזה הוא האדם מפני כח השכל שבו ואין ספק כי שלמותו הוא השכל וכמו
 שאמר החכם היתרון לאדם שיש לחכם מן הכסיל כיתרון האור מן החשך
 ומפני כי תכלית השלמות הוא השם יתברך קראו המפורד עליו השלום
 אור וי' אורי וישעי ואמר אשכ בחשך וי' אור לי להקי' האור בו יושבו חמראי'
 והאמת כי החכמה היא יציאת השכל מן הכח אל הפעל והוא עקר ועצמותו
 איך יש לחפש אל השכל באי זו חכמה נמ' עיגיע האדם אל השלמות :
 ובאי זה דרך יגיע האדם אל המדע ואיך יפלט ואם צריך דבר אחר כי אם
 המדע וההשכל : אדוני אבי הר' עס טוב זל בתחלת ספר אמונות שלו :

אמר יוסף

כבר רמז בכאן אדוני הרב עס טוב זכרו
 לברכה אל כל מה שביארנו וזה שהוא
 השמים עם הפלוסוף שההצלחה היא החכמה והעיון * ויראה מדרכיו
 שלא ראה דרכי ארסטו בספרו זה ויקומיאה אבל כבר רמז אל מופתו
 בחכמתו זל אם תחלה למה שאמר ארסטו כי נדע אושר האדם באשר נדע
 מהו האנשר המיוחד לאל הנבדל ולשכלי' הנבדלים אשר ברא' שפעולת' הוא
 העיון וכבר רמז זה אדוני אבי זל במה שאמר כי ארון הכל והנמצאי' הקרובי'
 אליו אינם כי אם שכל וידיעה רצה שכל כפעל תמיד והוא העיון אשר רמז
 ארסטו : גם רמז אל אשר אמר ארסטו שהאדם ראוי שתמצא

הצלחתו כפעולת צורתו המיוחדת שהוא הרכזר כמו שאמרו חכמי זכרם
לברכה והוא עקרו ועצמו • וגם רמז אל מה שביאר ארסטו כי לא נמצא
כלל מזה הפעל לבעלי חיים ועל כן לא ישתתפו באושר כמו שאמר כי
האדם נבחר מפני כח השכל שלו שלמותו הוא ההשכלה והחכמה הגנה הוא
נוכחאר מדבריו זכרו לברכה תכלית הכיבוד כי הוא מורה לאדם על דרך
הכללות : אך שים לבפש כאן זויריעה ואי זו עיון תהיה זאת ההצלחה
וכאן זו דרך נגיע אליה וכוזה יהיה המחלקת אבל שהמופתים ההם הכוללים
הם הכרחיים לא תחלוק עליהם התורה וארמה שאדני אבי זכרו לברכה
הלך כזה הדרך הראשון אשר הלכנו בהסדרת תלוות טענות הפלסוף מעל
בעלי התורה כזה : ואמנם הדרך השנית כאשר תשתתף אליה באופן
מהמה הכבחר והטוב • וזה מבואר בעיון כי לא יתחייבו אליה דבר
מהספקות אשר איפשר שישפיקו בדרך הזה לבד :

פרק
העושה מצוה אחת מטיבין ומאריכין ימין ומנחיל את ה
הארץ : ואסיקנא בגמרא דהיינו לעולם הבא בפרק
ראשון דקדושין :

פרק
דבי יעקב אומר אין לך כל מצוה שכתוב בתורה מתן שכר
בזרה שאין תחיית המתים תלוי בו באותו פרק •

פרק
משרשי האמונה ועקר דיה שהעושה מצוה אחת כתקנה
והלכתה לתכלית האמת יזכה בעבודה לחיי העולם
הבא : רמב"ם בסוף פירושו למשנת מסכת מכות :

פרק
היה יוצא ליהרב מוסרין לו סני תלמידי חכמים כשהגיע
סמוך לבית הסקילה אומרין לן התורה שכל המתורה יש
לו חלק לעולם הבא בפרק דסנהדרין •

פרק
אלו שאין להם חלק לעולם הבא **המונים** והאפקורסים
והכופר בתחיית המתים והאומר אין תורה מן השמים
והלוחש על המכה • רבי יהודה אף אף ההגיה השם באותיותיו •
בפרק חלק מענה דרין :

פרק

פרק

חסידיו אומות העולם יש להם חלק לעולם הבא באותו פרק :

מדרש לא הנחיל התורה אלא לישראל שנאמר מורשה קהלת יעקב וכל הרוצה להתגייר שנאמר ככס כגד יהיה אבל מי שלא רצה אין כופין אותו לקבל תורה ומצות וכן צוה משה מפי הגבורה לכין כל באי עולם לקבל שבע מצוות שנצטוו בני נח וכל מי שלא קבל יהרג וכן אמר רבינו משה בפרק ח מהלכות פולכים בספר סופטים :

פרק

כל המקבל שבע מצוות בני נח ויזהר לעשותם קרוי הוא מחסידיו אומות העולם ויש להם חלק לעולם הבא והוא שיקבל אותם ויעשה אותם מפני שצוה בהם הקדוש ברוך הוא בתור והודיענו על ידי משה רבינו עליו השלום שבני נח מקדם נצטוו בהם אבל אם עשאם מפני הרעת און זה גר תושב ומחסידיו אומות העולם אבל מחכמיהם רבינו משה זכרונו לכרובה באותו פרק :

ויתבאר ממנו כי ארסנו ששאר שבע מצוות שהם עבודה זרה וברכת השם וגזל ושפיכות דמים ורינוס ואבר מן החי שכלם דרכים שכליים מלבד אבר מן החי שהוא מוכח אף גם זאת שהוא התפסוף ונתחדר במעלותיו אשר ביאר בספר המדות יהיה איש מעולה וחכם מחכמי אומות העולם אבל לא יזכה בעבור זה לעולם הבא עד שימור אותם מצד שהם אלהי כ נחונים בנבואה לא שכליות אלויות והתבאר מבריו אלה תכלית הביאור כי הוא יסכים עיניו שאין בסכל האנושי די להשיע ואשר תקניו חכמת ארסנו ומרותנו הוא באלה החיים כמו שפירסנו בדרך הסכית :

פרק

עשרה שישפנים ועוסקים בתורה סכינה סרויה ביניהם שנאמר אלהים נבב בעדת אל ומנין שאפילו אחד שנאמר בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתך בפרק ג' דאבות :

פרק

אינו בן חורין אלא מי שעוסק בתורה והעוסק בתלמוד ומתעלה בקנין תורה :

פרק

אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל שנשעפה סהיה עוסק בתורה והעוסק בתלמוד ומתעלה בקנין תורה :

פרק

מיום שחרכ בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעלמא
כי אם חרבע אמות של הלכה בגז' דברכות .

פרק

אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל שנסעה ססיה עוסק בתור'
כל עוף שהיה פורח באויר מיר נסרף בחמיסי דבנא
כתרא .

פרק

מלך קורס לכהן דול כהן גדול קורס נכניא והנימילי
שהוא תלמיד חכם אבל תלמיד חכם עמוד וכהן גדול
עם הארץ תלמיד חכם קורס שבאמ' יקרה היא מפנינים יקרה היא מכהן
גדול הנכנס לפני לפני כפרק ג' במסכת הוריות :

פרק

סוף דבר הכל נשמע את האלהים וראו את

מנותיו שמור כי זה כל האדם נסוף

קהלת ופה נשלם מה שראיתי לכאר מלאה האמרי

וכאשר יחזכר זה אל מה שאמרוהו הקדמונים

ואל מי שביארתי בעיון הקורא ומנא זה

הענוין : כבר נשלם מה שראוי שיענוין

ממנו : וישתבח אשר עזרנו על

כנ ברכה ותהלה : אמן

ואמן : נקי סוף